ЎзССР Давлат китоб палатаси

Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 219 (8.416) 1993 йил 13 декабрь, душанба Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

САВДО ВА ХИЗМАТ ҚЎРСАТИШ СОҲАСИ КОРХОНАЛАРИДА ТЕКШИРИШЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Қайси идорага бўйсунишидан ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида текширишни тартибга солиш, ходимларни асосий фаолиятдан ноўрин чалғитиш ҳолларига барҳам бериш, бу ишда такрорлаш ва параллелизмга йўл қўймаслик мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, қайси идорага бўйсунишидан ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарининг фаолиятини фақат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Бош давлат солиқ бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлинмалари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг молия ва тафтиш органлари иштирокида амалдаги қонунларга мувофиқ текширадилар.

Бош давлат солиқ бошқармасига бир ҳафта муддат ичида савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналари фаолиятини ҳар жиҳатдан текширишни мувофиқлаштириш тўғрисидаги низомни ишлаб чиқиш топширилсин.

2. Такрорлаш ва параллелизмга барҳам бериш мақсадида, қайси идорага бўйсунишидан ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида маҳаллий бошқарув органлари, давлат назорати, ички ишлар, соғлиқни сақлаш, стандартлаштириш, метрология ва сертификация органлари ўзларининг республика ташкилотлари томонидан текшириш учун аниқ топшириқ кўрсатиб берилган тегишли рухсатномаларсиз текширишларни ўтказиши тақиқлансин.

3. Вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, корпорациялар, концернлар, уюшмалар ва республика бирлашмалари Қорақалпоғистон Республикасининг Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда ушбу фармон талаблари жойларда қатъи бажарилишини таъминласинлар.

4. Вазирлар Маҳкамаси 10 кун муддат ичида амалдаги норматив ҳужжатларга тегишли ўзгартишлар киритсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 10 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎН ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати **қарор қилади:**

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн тўртинчи сессияси 1993 йил 28 декабрь куни Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 10 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн тўртинчи сессияси муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилиши кўзда тутилмоқда:

1. Мандат комиссиясининг маърузаси.

2. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.

3. Ўзбекистон Республикаси 1994 йилги бюджетининг асосий кўрсаткичлари тўғрисида.

4. «Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

5. «Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслардан рўйхатга олганлик учун ундириладиган йиғим ва бундай шахсларни рўйхатга олиш тартиби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

6. «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида»ги Қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун лойиҳаси хусусида.

7. «Стандартлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

8. «Метрология тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

9. «Маҳсулотлар ва хизматларни сертификатлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

10. «Ўзбекистон Республикасида кооперация тўғрисида»ги Қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун лойиҳаси хусусида.

11. «Ўзбекистон Республикаси халқ таълими ходимлари кунини белгилаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг айрим Фармонларини ўз кучини йўқотган деб эътироф этиш тўғрисида.

Ана шу масалалар билан бир қаторда халқаро шартномаларни ратификация қилишга оид, шунингдек Олий Кенгашнинг ваколат доирасига кирувчи бошқа масалалар юзасидан бир қанча ҳужжатларни депутатлар муҳокамасига киритиш мўлжалланмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ», «ЎЗКООПТАЙЁРЛАШСАВДО» ТИЗИМЛАРИДА ШАРТНОМА (ЭРКИН) НАРХЛАРНИ ВУЖУДГА КЕЛТИРИШ ВА ҚЎЛЛАНИШДАГИ ЖИДДИЙ ХАТОЛАР ҲАҚИДА

Республикада бозор иқтисодиёти қоидаларини рўёбга чиқаришга қаратилган аниқ чора-тадбирлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Бу чора-тадбирлар орасида нарх-навога эркин тус бериш жараёни асосий ўрин тутади.

Иқтисодий ишларнинг бу соҳасида деҳқончилик — саноат мажмуи етакчи ўринда туради, пахта ва ғалладан ташқари барча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари деҳқончилик саноат мажмуида шартнома (эркин) нархлар билан сотилади. Бу эса, хўжаликлар ва корхоналарнинг мустақиллигини таъминламоқда, иқтисодий эркинлик ва ишбилармонликни тағин ҳам кенгроқ ривожлантиришга, ишлаб чиқаришга кетадиган харажатларни олинадиган фойда билан мувофиқлаштиришга, ўз меҳнат жамоаларининг ижтимоий вазифаларини фаоллик билан ҳал этишга имкон бермоқда.

Айни пайтда, Молия вазирлиги, Давлат назорат комитети, Ички ишлар вазирлиги ва Бош солиқ бошқармаси жойлардаги ишнинг аҳволини назорат қилиб, деҳқончилик-саноат мажмуига қарашли хўжаликлар, корхоналар ва ташкилотлардан 624 тасини саралаб текширган пайтида нарх белгилаш масалаларида бозор иқтисодиёти қонунлари қўпол равишда бузилгани, тармоқ маҳкамалари шартнома (эркин) нархларнинг шаклланиши ва белгиланиши жараёнига қўполлик билан аралашаётгани аниқланди.

Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат», «Ўзкооптайёрлашсавдо» ҳамда уларнинг республика ва вилоят бўлинмалари ўзларига қарашли корхоналар ва ташкилотларга буйруқ, йўл-йўриқ ва кўрсатмалар бериб, маҳсулотларнинг хилма-хил турларига асоссиз равишда нарх белгилаб берганлар. Масалан, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни 1993 йилда ўз тасарруфидаги бўлинмаларда янги узилган ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларининг 907 турига нарх белгилашга доир 10 та меъёрий тавсифнома тайёрлаб жўнатган, ҳолбуки, республикада бу маҳсулотлар шартнома (эркин) нархларда сотилмоқда. «Ўзпаррандасаноат» республика ишлаб чиқариш бирлашмасида, Қашқадарё ва Тошкент вилоят кооператив тайёрлаш ва савдо ташкилотларида, Андижон, Бухоро ва Жиззах вилоятларининг кўпгина хўжаликлари ҳамда корхоналарида ҳам ана шундай ҳоллар аниқланди.

Шу билан бир вақтда идоралар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ҳамда қайта ишланган маҳсулотларни сотиш нархларининг шаклланиши устидан тегишли назорат қилмаслиги оқибатида кўпгина корхона ва ташкилотлар нархни сунъий равишда оширмоқда. Фойда ҳисобига қопланиши лозим бўлган харажатлар, шу жумладан чорва моллар, паррандалар нобуд бўлиши оқибатидаги меъёрдан ортиқча зарар ва бошқа зарарлар маҳсулотнинг таннархига киритилмоқда. Тайёрлаш ва савдо устамалари ўзбошимчалик билан белгиланмоқда. Бунинг натижасида айрим хўжаликларда сунъий равишда юксак рентабелликка эришилмоқда, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг айрим турлари рентабеллиги даражаси 400 фоизга етмоқда.

Тайёрланадиган, етиштириладиган ва сотиладиган маҳсулотларга нархнинг шаклланишидаги жуда кўп бузилишлар мазкур тармоқларда иқтисодий ишлар савиясининг етарли эмаслиги, республика Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» ва «Ўзкооптайёрлашсавдо», уларнинг ҳудудий бўлинмалари раҳбарлиги ва коллегиал органлари фаолиятида бозор муносабатлари қоидаларини амалда рўёбга чиқаришда талабчанликнинг йўқлиги сабабли юз берган. Бу масалаларда республика Молия вазирлиги тегишлича услубий ишни таъминламаяпти. Маҳаллий ҳокимият ва бошқарув идоралари нарх-навога эркин тус бериш жараёнини чуқур англаб етмаяпти ва таҳлил қилмаяпти.

Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Молия вазирлиги, Давлат назорат комитети, Ички ишлар вазирлиги ва Бош давлат солиқ бошқармасининг шартнома (эркин) нархларнинг шаклланиши ва қўлланилиши асосли ёки асосли эмаслигини текшириш якунларига доир ахбороти камчиликларни тугатиш юзасидан амалий чоралар кўриш учун вазирликларга, идораларга, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоят ҳокимларига ва Тошкент шаҳри ҳокимига юборилсин.

2. Қишлоқ хўжалик вазирлиги (Н. Қаюмов), «Ўзкооптайёрлашсавдо» (Э. Қурбонов), «Ўзмевасабзавотузумсаноат» (Ш. Мирзаев)да нарх белгилаш ва маҳкама назорати масалаларига доир ишларнинг ташкил этилиши қониқарсиз деб топилсин.

Нарх белгилаш соҳасида жиддий хатоларга йўл қўйгани учун Қишлоқ хўжалик вазири Н. Қаюмовга ва «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни раиси Ш. Мирзаевга ҳайфсан эълон қилинсин, «Ўзкооптайёрлашсавдо» бошқаруви раиси Э. Қурбонов қаттиқ огоҳлантирилсин, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни раисининг ўринбосари А. Иброҳимов ва «Ўзкооптайёрлашсавдо» бошқаруви раисининг ўринбосари Т. Умарбековга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинсин.

3. Юқорида айтилган камчиликлар ва нуқсонлар Қишлоқ хўжалиги вазирлигида, «Ўзкооптайёрлашсавдо» ва «Ўзмевасабзавотузумсаноат»да кўриб чиқилгани маълумот учун қабул қилинсин. Қишлоқ хўжалик вазирининг буйруғи, «Ўзкооптайёрлашсавдо» бошқарувининг қарори ҳамда «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни раисининг буйруғи билан «Ўзпаррандасаноат» республика ишлаб чиқариш бирлашмаси раисининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари В. Ким, Ғиждувон паррандачилик фабрикасининг директори И. Ҳакимов, «Ниёзботир» ижарачи жамоа хўжалиги раиси Ғ. Ҳурибоев, Ғаллаорол консерва заводининг директори Б. Ботиров, Ғазалкент консерва заводининг директори А. Тожибоев, Пешку туман кооператив маҳсулот тайёрлаш ва савдо бошқаруви раиси Р. Асфаров, Ғузор туман кооператив маҳсулот тайёрлаш ва савдо бирлашмаси раиси Г. Пўлатов ишдан олинган. Мазкур маҳкамалардаги тўрт нафар масъул мансабдор шахсга қаттиқ ҳайфсан ва 11 нафар масъул мансабдор шахсга ҳайфсан эълон қилинган.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари раҳбарларининг эътибори ўз ҳудудларида жойлашган тайёрлаш, қайта ишлаш ва савдо ташкилотларида нарх бузилганига қаратилсин.

Деҳқончилик-саноат мажмуи тармоқларидаги иқтисодий ишларда талабчанликни бўшаштириб юборгани учун, шунингдек шартнома (эркин) нархлар шаклланиши ва қўлланиши устидан тегишли назоратни таъминламагани учун Андижон, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Тошкент вилоятлари ҳокимларининг ўринбосарлари М. Олимов, С. Ҳусенов, А. Соатов, Р. Насимов, А. Раҳимбоевлар огоҳлантирилсин.

5. Республика Вазирликлари, идоралари, концернлари, уюшмалари ва корпорациялари раҳбарларининг диққат-эътибори корхоналар ва ташкилотлар етиштирадиган, ишлаб чиқарадиган ва сотадиган маҳсулотга шартнома (эркин) нархларни тўғри шакллантириш ва қўлланиш лозимлигига қаратилсин, нархларни буйруқ билан белгилаш ҳолларига йўл қўйилмасин.

Ички бўлинмалар умумий сони доирасидан четга чиқмай, марказий аппаратлар таркибида нарх белгилаш масалалари билан шуғулланувчи бўлинмалар тузилсин, улар малакали мутахассислар билан мустаҳкамлансин, иқтисодий ишлар ва ходимларга бозор муносабатларини амалга ошириш қоидаларини ўргатиш сифати яхшилансин.

6. Мазкур қарор ҳамда текшириш ўтказган маҳкамалар ахбороти матбуотда эълон қилинсин, телевидение ва радио орқали эшиттирилсин.

7. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари ўртоқ И. Жўрабеков зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

ЮРТ МУҲАББАТИ асло тор маънода олиб кўриладиган тушунча эмас. Юрт муҳаббати оёғимиз остидаги тупроқдан тортиб то осмонда чарақлаган юлдузгача бўлган буюк бир ҳудудки, бизнинг маънавиятимиз, дунёқарашимиз мана шу ҳудуд аро шаклланади. Балки одамзотнинг юлдузларни кўзлаб яшаши, фалакларга чиққанда эса ерга соғинч билан тикилиши шундандир.

Юрт муҳаббати бизнинг авлод-аждодларимизнинг қонқонига, жон-жонига сингиб кетган буюк фазилатдир. Юрт муҳаббати, қайси замонда, қайси пайтда яшамасин одамзотнинг одамлигини белгиловчи бош мезон саналиб келган.

Амур Темур соҳибқирон бизга ҳамма борада, айниқса, ватанпарварлик борасида ибрат бўлгуликдир. Ул зотнинг яшаб ўтган беором умри, ўз давлатининг шону шуҳратини жаҳонаро ёйишдаги буюк хизматларини бугун биз фахр билан тилга оламиз. Не ажабки ўша улуғ зот сингари бетимсол шаҳарлар, ёдгорликлар тиклашни орзу қиламиз. Бу ҳам қалбимиздаги Ватанга бўлган муҳаббатнинг ёруғ бир кўринишидир.

Ёки юрт учун ўзини ўтларга отган Муқаннани, элим озод бўлсин деб қўлига қурол олган Маҳмуд Торобийни, мўғул босқинчиларига сўнгги нафаси қолгунча қарши курашган Жалолиддин Мангубердини эслайлик. Улар тақдирга тан бериб яшашса бўлар эди-ку! Шунда эҳтимол уларнинг умри узоқ, ўзи бой-бадавлат бўлиб кетиши мумкин эди-ку! Лекин қалбларидаги буюк Ватан муҳаббати шунга отлантирди. Ва улар бу муҳаббатларини байроқ қилиб авлодлар юрагида абадий қолдилар.

Ватан муҳаббати деганда бизнинг кўз олдимизга дастлаб юртимиз билан бизни илк бора таништирган, унинг қанчалар буюк ва суюк эканлигини англаб етишимизда беқиёс аҳамият касб этган тарбиячиларимиз, мураббийларимиз келади. Чиндан ҳам кишининг шаклланишида, унинг онгининг ўсишида, эл-юрт учун фидойи фарзанд бўлиб камол топишида, зиё оламининг заҳматкашлари тарбиячи, муаллимлар, устозларнинг хизмати бениҳоя улуғдир.

** Биринчи саҳифадан сўз*

ЭЗГУЛИК НИҲОЛИ БОҒБОНЛАРИ

Ривоят қилишларича жанг майдонининг олдида икки азамат ёвга қирон солар экан. Бири шунча куч-қудрат сарфлагани билан душман камаймаётганини кўриб иккиланиб қолибди.

— Менга қара, — дебди у шеригига, — ўладиган ўлиб, қочадиган қочиб кетди. Биз ҳам жонимизни асрашни бир ўйлаб кўрайлик.

— Устозга нима деймиз? Жанг майдонини ташлаб қочсак эл-юрт, халқ нима дейди? Ундан кўра шу тенгсиз жангда ҳалок бўлганимиз афзал эмасми? — дебди шериги.

— Ўзинг биласан, — гапни қисқа қилибди биринчи жангчи ва от бошини орқага бурибди.

Хуллас калом, жангчи жанг майдонида ҳалок бўлибди. Унинг мардлигини, она юртининг бир қарич тупроғи учун фидойилигини кўрган душманлар тан беришиб, видо айтмоқ учун унинг тепасига йиғилибди. Ўлаётган жангчи сўнги марта:

— Онамга айтинг, берган оқ сутига рози бўлсин. Устозимга айтинг таълимига хиёнат қилмадим. — дебди.

Айтишларича ўша душманлар унинг сўнгги тилагини бажо қилган экан.

Хўш, шунчалар ўз шогирдининг юрагига буюк муҳаббатни қуйган устоз қандай бўлган экан? Аминмизки у ўз шогирди билан бир умр фахрланган, таъбир жоиз бўлса, шогирди билан бирга у ҳам ўлиб, тирилган десак лоф бўлмас.

Демак асл устоз бўлиш учун, асл мураббий бўлиш учун у энг аввало мана шу муборак номга муносиб бўлмоғи ҳам керак!

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқида бунга алоҳида тўхталиб, шундай дедилар: **«Тарбиячи устоз бўлиш учун бошқаларнинг ақл-идрокини ўстириш, маърифат зиёсидан баҳраманд қилиш, ҳақиқий ватанпарвар, ҳақиқий фуқаро этиб етиштириш учун, энг аввало, тарбиячининг ўзи ана шундай юксак талабларга жавоб бериши, ана шундай буюк фазилатларга эга бўлиши керак. Бу унинг зиммасига жуда катта масъулият юклайди».**

Муаллимларнинг, устозларнинг хизмати бугун мустақил юртимизга ҳар қачонгидан ҳам зарур. Сабаби мустақиллигимизнинг барқарор яшаши учун, юртимиз жаҳонда энг қудратли Ватанлардан бири сифатида эътироф этилиши учун юрагида ўз диёрига чексиз муҳаббат, чексиз садоқат жўш уриб турган ўғлонлар керак. Бу ўғлонларни эса Ватан келажагини ҳар нарсадан аъло биладиган доно муаллимлар тарбиялайди.

Тарихда мана шундай ажойиб қомусий билим эгалари жуда ҳам кўплаб ўтган. Буюк Алишер Навоийнинг, Ҳофиз Шерозийнинг, Мирзо Улуғбекнинг, Мирзо Бобурнинг, Нодирабегимнинг устозлари фикримизга далил бўла олади. Улар ўз шогирдларини нафақат доно, ҳақиқатгўй, адолатпарвар, юртпарвар қилиб тарбиялаганлар. Балки шеъриятда, илмда беназир инсонлар бўлиб етишишлари учун ҳеч нарсаларини аямаганлар.

Тарихда шогирдларнинг ўз устозларига бўлган бениҳоя ҳурматлари ҳақида ҳам талайгина ҳикматлар бор. Уларнинг энг машҳури Алишер Навоийнинг дил сўзларидир. Буюк бобомиз ёзадилар: «Жомий агар қуёш бўлса мен унинг бир нуриман, холос. Жомий агар ҳосил бўлса мен у кишининг олдида тупроқмен». Ўз устозининг қадрига етиш, у берган билимларни юрагида сақлаб ўзини ҳокисор тутиш, ватанпарварликнинг яна бир кўринишидир. Зеро, устозини севмаган кимса, унинг ўгитларига амал қилмаган кимса Ватани учун бирон-бир каромат кўрсата олиши даргумон.

Биз тарихи ниҳоятда бой, келажаги эса ниҳоятда буюк бир халқнинг фарзандларимиз. Ўтган кунларимизни варақлаб кўрадиган бўлсак Ватан учун, халқ учун жонини ҳам аямайдиган минглаб табаррук зотлар яшаб ўтганининг гувоҳи бўламиз. Абдулла Қодирий, Абдулҳамид Чўлпон, Шокир Сулаймон, Усмон Носир каби оташқалбларнинг Ватан учун, унинг эрки учун ҳақ сўзни айтишдан зарра ча чўчимаганлигини биламиз. Уларнинг ҳаёти келажак авлод учун буюк ибрат мактабидир. Булар нафақат ўзларининг беназир ижодлари билан, балки ҳаётлари билан ҳам ёш авлодга муаллим бўлиб қоладилар!

Ҳадиси Шарифларда ҳаммамизга бугун ёд бўлиб кетган, ҳаммамиз ҳурмат билан тилга оладиган бир калом бор: **«Ватанни севмоқ — иймондандир».**

Ватанни севишдек буюк фазилатни ҳар бир ёш авлоднинг қалбига қуяётган муаллимларга бугун таъзим қиламиз. Ўйлаймизки, уларнинг кўз нури, қалб қўри эвазига камол топиб келаётган авлод, иншооллоҳ, устозининг юзини ерга қаратмагай.

Ҳаммамиз эртанги кун ишқида яшаяпмиз. Эртамиз яна ҳам гўзал бўлишига умид боғлаяпмиз. Эртамизни эса бугун талабалик курсисида ўтирган, одамгарчиликдан, юртсеварликдан таълим олаётган ёшлар белгилайди. Демак шу ёшларнинг қалбига, қўлига муҳаббат отли безавол бир неъматни улашаётган муаллимлар, устозлар белгилайди. Бинобарин юрагида юксак маънавий эътиқодлар барг ёзмас экан ҳеч ким фидойиликни хаёлига ҳам келтирмайди. Фидойиликнинг боши эса устозлар ўгитида!

Бугун сизнинг заҳматингизни юрак-юракдан ҳис этиб сизга қуллуқ қилсак арзийди, азизу мукаррам устозлар!

Темур УБАЙДУЛЛО.

«Чевар» ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнаткашлари томонидан тайёрланаётган маҳсулотлар харидорлар томонидан тезда харид қилинмоқда. Сиз суратда бирлашманинг тажриба цехи чеварлари томонидан тайёрланаётган маҳсулотларни кўриб турибсиз.

Виктор Багаев сурати.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ СИЁСИЙ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши Сиёсий ижроия комитетининг навбатдан ташқари бўлиб ўтган мажлисида партия ташкилотларининг республикамиз Президенти, ХДП Раиси И. А. Каримовнинг Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда 1993 йил 7 декабрда сўзлаган «Буюк келажагимизнинг ҳуқуқий кафолати» нутқида баён этилган қоида ва хулосаларни ўрганиб чиқиш ва тарғиб қилишни ташкил этиш бўйича вазифалари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Қабул қилинган қарорда Президентимиз нутқининг катта сиёсий ва тарбиявий аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

Шунинг учун ушбу нутқни партия ташкилотлари раҳбарлигида тузилган сиёсий тўгараклар, партия кенгашларининг мулоқот клублари, маҳаллий матбуот, телекўрсатув ва радиоэшиттиришлар, тарғибот ҳамда ташвиқотнинг бошқа шакл ва усуллари орқали кенг тарғиб этиш таклиф қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МК МАТБУОТ МАРКАЗИ

БУЮК КЕЛАЖАК САРИ

Иккинчи Тошкент Давлат тиббиёт институтида Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинган кунга бағишланган «Буюк келажак сари» мавзусида илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Анжуман дастури бўйича институт ректори, профессор Ҳамидулла Каримовнинг кириш сўзидан сўнг фалсафа фанлари доктори, профессор Қўчқор Ҳоназаров Ўзбекистон Конституциясининг жаҳоншумул тарихий аҳамияти тўғрисида маъруза қилди.

Шундан сўнг институтнинг тарбиявий ишлар бўйича проректори Ўрол Обидовнинг «Тиббиёт олий таълими ва унинг ҳуқуқий манбалари» ҳақидаги маърузаси тингланди. Тиббиёт фанлари доктори, профессор Владимир Исҳоқовнинг Конституция ва экология мавзусидаги маърузасидан сўнг институт профессор-ўқитувчилари музокаралар юзасидан чиқишлар қилишди. Анжуман ўз ишини амалий кўрсатмалар қабул қилиш билан якунлади.

Бектемир ПИРНАФАСОВ.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

⊙ Тошкентга Япония ташқи савдо ва саноат вазирлиги делегацияси ҳамда амалий доиралар вакиллари келишди.

⊙ Адлия вазирлиги билан Ички ишлар вазирлиги Тошкентда «Ўзбекистон Республикасининг янги кодекслари: назария ва амалиёт» мавзусида илмий-амалий конференция ўтказдилар.

⊙ Бухорода «Европен импорт-экспорт» инглиз савдо фирмаси билан ҳамкорликда Японияда тайёрланган телестудия асбоб-ускуналари ўрнатилмоқда.

ҲАМДЎСТЛИКДА

⊙ Кеча Россияда Федерал кенгашга сайловлар ва Конституция лойиҳаси бўйича референдум бўлиб ўтди. Дастлабки маълумотларга қараганда унда овоз бериш ҳуқуқига эга бўлган сайловчиларнинг 50 фоиздан кўпроғи иштирок этган. Сайлов ва референдум натижалари тўғрисидаги узил-кесил маълумотлар кейинроқ маълум қилинади.

⊙ Қозоғистон парламенти ўз ваколатларини муддатидан илгари тўхтатиш тўғрисида қонун қабул қилди. Янги парламентга сайловлар 1994 йил 7 мартга белгиланди. Бу муддатгача республика Президенти ва маҳаллий маъмурият раҳбарларига вақтинча қўшимча ваколатлар берилди.

⊙ Қирғизистон Олий Кенгашининг сессиясида мамлакат вице-президенти Феликс Кулов истеъфога чиқиш тўғрисида баёнот берди. Сессия кун тартибига шунингдек, Бош вазир Тенгиз Чингишовга ишонч масаласи ҳам киритилган.

⊙ Бугун Америка Қўшма Штатлари вице-президенти Бишкекка расмий ташриф билан келади.

⊙ Ҳозирги пайтда Арманистон пойтахти Ереван шаҳри аҳолиси хонадонларига бир кеча-кундузда тўрт соат давомида электр қуввати етказиб бериляпти, холос.

⊙ Россия ҳукумати мамлакатдан мол ва маҳсулотлар олиб чиқиб кетиш учун солиқлар миқдорини 1994 йил 1 январдан бошлаб 2-3 бараварга оширишга қарор қилди.

⊙ 1994 йил 1 январдан бошлаб Озарбайжонда миллий валюта — манат тўловнинг ягона воситаси бўлади.

⊙ Москва банклараро валюта биржасида АҚШ бир долларининг Россия рублига нисбатан қиймати аввалги даражада — 1229 рубль миқдорида сақланиб қолди.

ХОРИЖДА

⊙ Чилида бўлиб ўтган ялпи сайловларда Эдуардо Фрей янги давлат раҳбари этиб сайланди. У 1970 йилда ҳокимиятни Сальвадор Альендега топширган Чили собиқ президентининг кенжа ўғлидир.

⊙ Европа Иттифоқига аъзо бўлган мамлакатлар давлат ва ҳукумат раҳбарларининг Брюсселда бўлиб ўтган навбатдаги учрашуви кун тартибига иқтисодий танглкдан чиқиш ва ишсизлик билан курашиш масалалари киритилди. Маълумки, ҳозирги пайтда Европа Иттифоқига аъзо бўлган давлатларда ишсизлар сони 17 миллион кишини ташкил этади.

⊙ Сомалида ҳукумат делегацияси билан генерал Ойдид бошлиқ муҳолифатчилар ўртасидаги музокаралар натижасиз тугади.

⊙ Греция ҳукумати иш ташлаган автобус эгаларига бензин ва эҳтиёт қисмларга сарф қилиш учун 1,7 миллион драхм ажратишга рози бўлди. Лекин иш ташлашга сабаб бўлган яна бир муаммо — хусусийлаштириш тўғрисида тайёрланган қонун лойиҳаси тақдири масаласи очиқлигича қолди.

⊙ Францияда фристайл бўйича жаҳон кубогининг биринчи босқичида ўзбекистонлик Лина Черязова ғолиб чиқди.

⊙ АҚШнинг кўп марта фойдаланиладиган «Шаттл» кемасида 11 кунлик парвозни амалга оширган етти астронавт очиқ космосга беш марта чиқиб, «Хаббл» телескопини таъмирлаш юзасидан барча ишларни бажариб бўлдилар. Эндиликда бу ноёб телескоп ер атрофидаги космик фазода мустақил парвозни давом эттиради.

Тошкент шаҳар ҳокимлигида

АМАЛИЙ ИШЛАР ТАЛАБ ЭТИЛАДИ

Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги балоғатга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг мажлиси бўлиб ўтди. Уни Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари, комиссия раиси, Шуҳрат Жалилов олиб борди

У шу номдаги комиссия кўп йиллар мобайнида номигагина ишлаб келганлиги, балоғатга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликнинг олдини олишга қаратилган амалий ишлар ўрнига кўпроқ қоғозбозлик билан шуғулланилганлигини таъкидлаб ўтди.

Давр балоғатга етмаганлар ишлари бўйича мутлақо янги комиссия ташкил этишни талаб қилмоқда. Бозор муносабатларига ўтишнинг ҳозирги мураккаб шароитларида балоғатга етмаганлар ўртасида қонунбузарликнинг олдини олиш юзасидан аниқ амалий ишлар қилиниши даркор. Шу йил июнь ойида Тошкент шаҳар Ҳокими А. И. Фозилбеков қарори билан ана шундай комиссия ташкил этилди.

— Ўтган давр ичида давлат идоралари ва жамоатчилик ташкилотлари бу соҳада муайян иш қилдилар, — деб таъкидлади мажлисда сўзга чиққан Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Ш. М. Расулов. — Бироқ қонунбузарликларнинг олдини олиш юзасидан олиб борилаётган ишларда ҳали эски «касал»дан қутулиб бўлмаяпти.

Умуман олганда ёшлик — жўшқинлик даври. Ўсмирлар ўз куч ва қобилиятларини намоён этиш учун астойдил тиришадилар. Ана шундай ҳатти-ҳаракатлар тарбиявий ишлар зарур даражада бўлмаган жойларда мутлақо кутилмаган оқибатларга олиб келиши мумкин. Рўй-рост айтиладиган бўлса, бугунги кундаги эркинликлар айрим ўсмирлар томонидан ҳамма нарсани қилавериш мумкин, деган ўй-хаёлларга олиб боради. Бу эса қонунбузарликни бузиш ҳолларига олиб келмоқда.

Шундай экан мактаблар ва ҳунар-техника билим юртлари, турар жойларда ўсмирлар тарбияси, айниқса уларнинг ҳуқуқий тарбияси самарадорлигига эришиш даркор.

Агар оила, мактаб, ўқув юртлари, маҳаллалар туманлардаги балоғатга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар билан куч-ғайратларини бирлаштирсалар ёшлар ўртасида қонунбузарлик ҳолларини кескин камайтирган бўлур эдилар.

Шундай экан биз ҳаммамиз ўсмирларни халқимиз қадриятлари асосида тарбиялашга, улар куч-ғайрати ва жўшқинлигини фойдали ишларга йўналтиришга ҳаракат қилишимиз керак. Бу масалада Ўзбекистон Республикасида ёшлар сиёсати асосларига оид қонуннинг аҳамияти каттадир. Вояга етаётган авлод фақат жисмонан жиҳатдан эмас, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом бўлиши зарур.

Мажлисда сўзга чиққан шаҳар прокуратурасининг бўлим бошлиғи Ў. Жалолов, шаҳар Халқ таълими бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари С. Ҳолиқов, наркология диспансерининг бош врачи Д. Абдалиева, Ёшлар Иттифоқи Тошкент шаҳар комитетининг биринчи котиби Ж. Ҳакимов ва бошқалар балоғатга етмаган ёшларни тарбиялаш юзасидан аниқ таклиф-мулоҳазаларни билдирдилар.

Мажлисда кўрилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

СЎНГГИ БОСҚИЧДА

ПОЙТАХТНИНГ Чилонзор туманидаги 30-мавзеда 58 оилага мўлжалланган турар жой биноси қад кўтарди. Бу ерда бинокорлик ишларини Тошкент давлат ҳиссадорлик корпорациясига қарашли 12-трестнинг қурувчи азаматлари олиб боришмоқда.

Қурувчилар «Тошшаҳарлойиҳа» институти томонидан лойиҳалаштирилган, хонадон эгалари учун ҳамма шарт-шароитга эга бўлган уйни ўз вақтида фойдаланишга топшириш учун астойдил ҳаракат қилишмоқда. Улар қурилиш материалларининг танқислиги ва баъзи бир бошқа қийинчиликларга қарамасдан шу кунгача анча ишларни амалга ошириб қўйишди.

Айни пайтда умумий сатҳи 4 минг 326 квадрат метрни ташкил этган бинода қурилиштиклаш ишлари ниҳоясига етказилмоқда. Бошқача қилиб айтганда бу қурилиш нуқтаси сўнгги босқичга кирди. Шу билан бир қаторда уйда пардозлаш ишлари бошланиб кетди. Бу ишни юқоридаги трестнинг 52-пардозловчи бошқармаси қурувчилари ниҳоясига етказишмоқда. Бинокорлар иморатни шу ой охиригача фойдаланишга топшириш ниятидадирлар.

Ғиёс ЙЎЛЧИЕВ.

КИШИЛИК жамиятининг тараққиётида энг катта кашфиётлардан биттаси давлатнинг ташкил бўлишидир. Ҳар бир халқнинг миллат сифатида тарихий шаклланишида, жаҳон маданияти ва иқтисодиётида ўз ўрни, ўз овозига эга бўлиш учун, авваламбор ўша миллат яшаётган давлат ҳуқуқий истиқлолга, иқтисодий истиқлолга ва ниҳоят маънавий истиқлолга эришган бўлиши шарт. Шундагина давлат ўз ҳудудида ва халқаро иқтисодиётда миллий давлат манфаатларини назарда тутиб ўзининг ички ва ташқи сиёсатини амалга оширади.

Мустақиллигини эълон қилган давлат ва мустақиллигини тан олдирган давлат жаҳоннинг ривожланган давлатлари қаторидан жой олиш мақсадида ўзининг ички ва ташқи сиёсатини юргизиш учун, тарихий хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда ўзининг халқаро ҳуқуқ тан олган асосий қонунига эга бўлиши лозим. Ўзбекистон давлати ҳам юқоридаги қоидага амал қилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Конституциясини қабул қилди. Бу Ўзбекистон давлатининг халқаро муносабатларда тенглар ичра тенг мустақил давлат сифатида иштирок этишига ҳуқуқий замин тайёрлади. Ўзбекистон Республикасининг янги Конституцияси моҳиятига кўра жаҳон демократик тамойилларига асослангандир.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси амал қиляпти

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАНБАЛАРИ

Асосий Қонунга биноан Ўзбекистон мустақил халқ хўжалик тизимига эга бўлиб, ички ва ташқи муносабатларда, хўжалик муносабатларини амалга оширишда амалдаги қонунларнинг устуворлигини таъминлаган ҳолда иш юритади. Ўзбекистон Республикасида амалдаги қонунлар устуворлигининг таъминланиши мустақилликнинг асосий шарти бўлиш билан биргаликда, республика иқтисодиётини барқарорлаштиради, республика иқтисодиётининг барқарорлашуви ўз навбатида республика ҳудудида тинчликнинг таъминланишига хизмат қилади, натижада республикада халқ хўжалик тизимидаги барча соҳаларда меҳнат унумдорлигининг ўсишига олиб келади. Иккинчидан, чет эл инвестициясини республика иқтисодий ҳаётига жорий қилиш тезлашади, халқаро ҳамкорлик халқаро муносабатларда ривожланади, натижада Ўзбекистон давлатининг халқ хўжалик тизими жаҳоннинг ривожланган мамлакатларининг илғор техникаси ва илғор технологияси билан қуролланиш имкониятига эга бўлади. Учинчидан, миллатлар орасидаги низоларга барҳам беради ва жаҳондаги барча давлатлар билан ўзаро тенг манфаатлар асосида иқтисодий муносабатларни амалга оширишга ҳуқуқий асос бўлади. Тўртинчидан, Ўзбекистон ҳудудида мулкчиликнинг барча шакллари Асосий Қонунга мувофиқ амалдаги қонунларни ҳурмат қилган ҳолда ривожланади. Бешинчидан, Асосий Қонунга биноан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган барча тадбиркорлар амалдаги асосий қонун ҳимояси остида хўжалик фаолиятларини юритадилар ва ўзига тегишли мулкнинг давлат ҳимоясида эканлигига ишонган ҳолда тадбиркорлик ишларини амалга оширадилар. Ўзбекистон Республикасининг янги қабул қилинган Конституциясига асосан мулкчилик муносабатлари тўрт иқтисодий иқлимга бўлинган тарзда намоён бўлиб, бозор муносабатларида ривожланади ва такомиллашади. Булар — давлат мулкчилигига асосланган иқтисодиёт, хусусий мулкчиликка асосланган иқтисодиёт, чет давлатлар мулкчилигига асосланган иқтисодиёт ҳамда, чет давлатлар фуқароларининг мулкчилигига асосланган иқтисодиёт.

Қуйида уларнинг моҳияти ҳақида қисқача тўхталиб ўтамиз.

Давлат мулкчилигига асосланган иқтисодиёт Ўзбекистон иқтисодиётининг бозор муносабатларига ўтиш даврида мулкчилик муносабатларининг асосий ўзагини ташкил этиб, бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтишда, Президентимиз таъкидлаганидек, давлат бош ислоҳотчи ролини ўйнашида ўта муҳим аҳамият касб этиб, бошқа мулкчилик шаклларини амалдаги қонунларда кўрсатилганидек иқтисодий жиҳатдан ривожланишига шароитлар яратади, оқибатда давлат мулки амалдаги қонунларни жамиятда устуворлигини таъминлашлик асосида махсус давлат дастурига биноан бозор муносабатларига ўтиш даврида ўз ўрнини бошқа мулк шаклларига рақобат асосида бўшатиб беради. Бозор муносабатлари қанчалик тез ривожланса; мулкчилик муносабатлари ҳам шунчалик тез ривожланади. Хусусий мулкчиликка асосланган иқтисодиёт бозор муносабатларининг ривожланиш манбаидир. Ўзбекистон республикасининг Конституциясида белгиланганидек, хусусий мулкчиликни ривожлантиришнинг ҳуқуқий пойдевори яратилган, лекин Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий мулкчиликнинг ўрнини белгилаш учун, Асосий Қонунга биноан халқ хўжалик тизимига барча соҳалар учун айрим-айрим ҳолда махсус давлат дастурини ва унинг амалга ошириш механизмини кечиктирмасдан ишлаб чиқиш мустақил Ўзбекистоннинг бугунги кунининг талабидир. Хусусий мулкчиликнинг хўжалик муносабатларида хусусий мулк субъекти сифатида ҳаракат қилишини назарда тутиб, унинг ҳуқуқий, иқтисодий, молиявий ва моддий-техника таъминоти асосларини Асосий Қонунга таянган ҳолда ривожланган мамлакатларнинг илғор тажрибаларидан фойдаланиб илмий асослаб яратиш зарур.

Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтиш даврида хусусий мулкчилик кичик иқтисодиёт ва ўрта иқтисодиёт тарзида намоён бўлади ва ривожланади. Хусусий мулк шакли мулкчилик муносабатларида ўз ўрнини кенгайтиргани сайин мустақил Ўзбекистоннинг бюджетидаги камомад йилдан-йилга камаяди, оқибатда Ўзбекистон республикасининг иқтисодий қудрати жаҳон миқёсида ошади.

Чет давлатлар мулкчилигига асосланган иқтисодиёт Ўзбекистон давлатининг жаҳон иқтисодиётида қатнашувини тезлаштирувчи омиллардан биридир. Чунки чет давлатларнинг мулки Ўзбекистон иқтисодиётида иштирок этишининг ҳуқуқий кафолати янги Конституцияга асосан яратилган бўлса, иккинчи кафолати Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги тинчлик ва барқарорликдир. Учинчи кафолати эса Ўзбекистон давлатининг табиий бойликлари, иқлими, энг асосийси ўзбек халқининг меҳнаткашлиги ва тадбиркорлигидир. Тўртинчи кафолати чет давлатлар мулкининг Ўзбекистон ҳудудида хўжалик механизмида амалдаги қонунларга асосан иштирок этиши ҳуқуқига эга бўлиш билан биргаликда асосий қонунга биноан давлат томонидан унинг, даҳлсизлигининг таъминланганлигидадир.

Улаш УМАРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Иброҳим Мўминов номидаги фалсафа ва ҳуқуқ институтининг илмий ходими.

Меҳнат жамоаларида

ШАРОИТЛАР МУҲАЙЁ

«Чевар» тикувчилик ҳиссадорлик ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат қилаётганларнинг кўпчилигини хотин-қизлар ташкил қилади. Бу ерда иш икки сменада олиб борилсада, энг аввало оналар ўз фарзандларидан кўнгли хотиржам бўлиб меҳнат қилишади. Чунки корхонага қарашли бўлган 531-боғча уларнинг севимли фарзандларини ҳамиша бағрига чорлайди.

— Ишлаб чиқариш борасида аёлларимизнинг маҳорати жуда серунум, — дейди ишлаб чиқариш бўйича директор ўринбосари Мадина Алимова. — Улар ҳар бир тикилаётган маҳсулотга ўз меҳрларини бахшида этади, десак ҳам бўлади. Чунки аёл қалбини аёл тушунади. Ҳаммага маълум, тикувчининг маҳоратини оғизда айтган билан изоҳлаб бўлмайди, уни амалий ишдагина кўриш мумкин. Тикилаётган аёллар кўйлаги, кўйлак-халат, салқин кунларда кийиладиган костюмлар, чойшаблар, эркаклар учун кўйлак, шим ҳамда янги туғилган чақалоқлар учун термаларнинг барчаси мана шу чевар аёлларимиз қўлидан ўтади. Шунга жавобан корхонамиз улар учун барча шароитларни яратиб қўйишган. Энг аввало севимли фарзандлари ўзимизга қарашли боғчада тарбияланишади. Ишчилар учун боғча ҳақини корхона ўз зиммасига олган. Тушлик овқатланишлар шу йилнинг май ойидан бошлаб корхона ҳисобидан бўлмоқда. Бундан ташқари сартарошхона, тиббий назорат хонаси ҳамда тиш даволаш хоналари ишчилар учун хизматда. Ишдан сўнг аёлларимизнинг ўзлари давра суҳбатлари, қизлар давраси ўтказишиб, ўз маҳоратларини намойиш этишади. Намунали иш ҳар бир ишчига хушкайфият бахш этаётганлиги уларнинг тикиб чиқараётган маҳсулотлари сифатида акс этмоқда.

Ҳозирги бозор иқтисодиётининг танг аҳволига қарамай корхонамиз мутасаддилари ишчиларни ишсиз қолдирмаётгани энг қувончли ҳолдир. Тошкент тўқимачилик ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасидан, Бухоро, Наманган тўқимачилик комбинатларидан келишилган ҳолда хом ашё келтиришиб, иш нуфузини меъёрида ташкил этишмоқда. Шунинг учун ҳам бу йилги ишлаб чиқариш ҳажми 3 миллиард 500 минг сўмни ташкил этди. Ҳали йил охирига қадар бу кўрсаткичлар яна кўтарилишига ишончимиз комил ва бунинг учун имкониятларимиз етарли даражада. Бундай дейишимга сабаб ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг тури ортиб бормоқда, сифати яхшиланмоқда. Бундан харидор ҳам мамнун бўлиб, харид қилаётир. Харидорнинг маҳсулотларимизга бўлаётган талабларидан келиб чиққан ҳолда ишчиларимиз ҳам янада юксак маҳорат билан ишлашга бел боғлашган.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

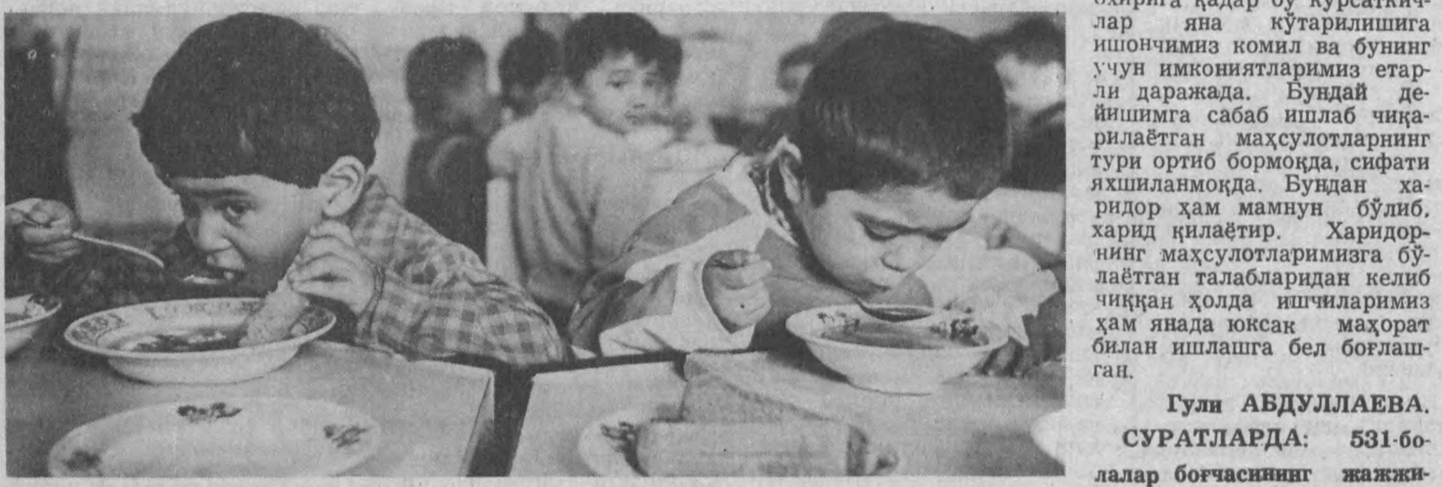

СУРАТЛАРДА: 531-болалар боғчасининг жажжилари тушлик қилишмоқда; сартарош Маъмура Ражабованинг моҳирлигидан барча мамнун; тиббиёт бўлимининг даволовчи-шифокори Д. Ражабовага корхона аёллари тез-тез мурожаат этиб туришади.

Виктор Багаев суратлари.

Қиш—синов даври

БЕПАРВОЛИК ОҚИБАТИ

Бу йил қиш одатдагидан эртароқ тушди. Ҳар йили уни кечикиб келишига ўрганиб қолганлар дастлабки изғиринли кунларда бепарво бўлишди. Лекин ёғин-сочиннинг сурункали давом этиши ўлкамизда чинакам қиш бошланганидан дарак берди. Ана шундагина одамлар сабзавот жамғариш, кўмир ғамлаш, томни созлаш, иситгичларни ростлаш ташвишига тушиб қолдилар. Яширишга на ҳожат, шунақа камхафсалалик одати йўқ эмас бизда. Шу туфайли азият чеккан дамларимиз ҳам кўп бўлади. Кунларимизни беҳаловат, югур-югур билан ўтказамиз.

Таҳририятимизга кириб келган ўрта ёшли киши ўзини таништирди.

— Мен Юнусободнинг 15-мавзеидаги 57-уйнинг 19-хонадонида яшайман. Отим — Мурод, фамилиям Камолхўжаев.

— Хизмат.

— Уйимиз томидан чакка ўтиб кетяпти. Бизнинг мавзега қарашли турар жойдан фойдаланиш ижара корхонасига борсам унинг бошлиғи Баҳодир деган йигит: «Ака, шунақа экан ёруғ ёзда хабар берсангиз бўлмасмиди, тузаттириб берардик. Ҳозир шунақа вақтда кимни юбораман», дейди. Ахир шу инсофданми? Мен ёзда томимиз тешиклигини қайдан билай.

Албатта биз бу сўз билан шикоятчи Камолхўжаевни қоралаб, ижара корхонаси бошлиғини оқламоқчи эмасмиз. Лекин бошлиқ ҳам бир томондан ҳақ эканлигини айтмай иложимиз йўқ. Чиндан ҳам ҳар бир юмуш ўз вақтида битгани маъқул. Ана ўшанда ўртада ҳеч қандай келишмовчилик, сансалорлик бўлмайди.

Лекин Чилонзор туманидаги Олмазор даҳасида жойлашган 14-уйнинг 52-хонадонида истиқомат қилувчи Улуғ Ватан урушининг ногирони Ҳосил Носиров билан шу туманнинг 9-ижара корхонаси бошлиғи ўртасида бўлиб ўтган келишмовчилик юқоридагидан бутунлай фарқ қилади. Сабаби Ҳосил ака 1992 йилнинг ёзидан бери ўзи истиқомат қиладиган уйнинг томидан чакка ўтишидан шикоят қилиб келади. Бу хусусда ижара корхонаси бошлиғини бир неча марта огоҳлантирган. Бошлиқ эса: «Уста юборамиз», деб Ҳосил акани хонасидан юпатиб чиқаради-ю, билган ишини қилаверади. Уста бордими, йўқми бу билан унинг мутлақо иши йўқ.

Ҳосил ака ҳам ҳар қалай уруш кўрганлардан-да. У бу ердан натижа чиқавермагач туман уй-жой бошқармаси бошлиғи ўртоқ Каримжоновга, кейин шаҳар уй-жой бошқармаси мутасаддиларига мурожаат қилган. Афсуски улар ҳам ваъдадан нарига ўтишмади. Хуллас, ҳали ҳам ўша-ўша, уйнинг хоналаридан сув оқиб ётибди.

— Энди пулга бўлса ҳам хусусий уста ёлламасам бўлмайди, — дейди Ҳосил ака Носиров куюниб. — Шундай қилмасам ишим битадиган кўринмайди.

Нима ҳам дердик. Ҳосил акага яна бироз шошилмасликни айтдик. Зора мана шу ҳақли гаплардан сўнг уруш ногирони эшик қоққан бошқармаларнинг бошлиқлари инсофга келиб қолсалар дея умид қилдик.

Энди мана шу хатга эътибор беринг.

«Биз 130 дан ортиқ оила 5-Қўйлиқ мавзесидаги 26-уйда яшаймиз. Уйимиз Сергели туманидаги 4-уй-жойлардан фойдаланиш ижара корхонасига қарашли. Ҳозирда бизда бир қатор «ечиб бўлмайдиган» муаммолар тўпланиб, ушбу уйда яшовчиларнинг норозилигига сабаб бўлаётир. Улар қуйидагилардан иборат.

Бир ярим ойдан ошдики, хоналаримиз ҳали иситилганича йўқ. Шу йилнинг 5 ноябрида яна шикоят қилганимиздан сўнг уйнинг бешдан бир қисмигина иситилди холос. Бошқа хоналар эса худди аввалгидек музлаб ётибди.

Ижара корхонамизда ҳар йили бошлиқлар ўзгариши одат тусига кирмоқда. Лекин унинг ижобий натижаси сира сезилмаяпти. Жумладан, фуқаролар билан корхона ўртасида тузилган шартномалар бажарилмайди. Ҳатто, унга амал ҳам қилинмайди.

Масалан, Олим Содиқовнинг корхона бошлиғи вазифасига тайинланганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Уни ишчан, ташкилотчи йигит, дейишади. Афсуски, кўпчилик ишонган бу бошлиқ ҳам баъзи ижтимоий масалалар юзасидан арз қилиб борган фуқароларга ҳожатбарорлик қилиш ўрнига улар билан жанжаллашишдан нари ўтмаяпти. Назаримизда уни туман ҳокимияти, қолаверса бошқа мутасадди ташкилот раҳбарлари ўз ҳомийликларига олишган шекилли, истиқоматчиларнинг ариза ва шикоятларини текшириш учун бу ерга келган махсус назоратчилар воқеани кўра-била туриб ҳам индашмайди.

Бу йил ёз мавсумида бажариладиган ишлар жуда кўп эди. Масалан, баъзи уйларнинг ертўлаларидаги сув қувурларини янгилаш, таъмирлаш лозим эди. Бироқ бу ишлар ўз вақтида қилинмади. Натижада баъзи уйларнинг ертўлаларидаги қувурлардан сув оқиб кетди.

Мавзедаги 297-болалар боғчасидаги аҳвол ҳам кишини ташвишлантиради. Ушбу муассасада ҳам шу вақтгача иситгич системалари ишламайди.

Яна йирик муаммолардан бири ёз ойларида мавзеда беш қаватли уйларнинг юқори хоналарига мутлақо совуқ сув чиқмайди. Мана шу масала хусусида ҳам турли жойларга кўп марталаб шикоят қилдик. Бироқ, бу муаммо ҳам ҳамон ҳал этилмай келинмоқда.

Ҳурматли таҳририят, сизлардан илтимос, юқорида баён этилган 26-уй ва 297-болалар боғчасидаги иссиқлик системалари барча уйлар қатори ишлаб туришида бизга ёрдам берсангиз. Мавзедаги фуқаролар номидан Турсунбой Султонов».

Собир Раҳимов туманидаги Б—3, Блок — В уйида истиқомат қилувчилардан келган мактуб ҳам айнан мана шундай сатрлардан иборат.

«Беш йилдан бери мурожаат қилмаган жойимиз қолмади, — деб ёзишади хат муаллифлари. — Лекин ҳеч қачон арзимиз эътиборга олинмайди, Раҳбарлар эътирозларимизга шунчалик кўникиб қолишганки, ҳатто борсак пинакларини ҳам бузишмайди. Уйларимиз исимаганидан ташқари 3-йўлакдаги ертўла қувурлари ёрилганлигидан қаттиқ азият чекяпмиз. Чунки бу ердан кун бўйи гоҳ совуқ, гоҳ иссиқ буғ чиқиб ётади. Сантехникларнинг бири келиб, иссиқлик системасини ишлатиб кетса, иккинчиси келиб уни ўчириб кетади. Гўё шу билан ҳамма иш битгандек.

Охирги марта юқорида зикр этилган уйда истиқомат қилувчилар 11 ноябрь куни арз билан туман ҳокими ўринбосари Наримон Абдужабборовнинг ёнига бордик. У киши шикоятимизни тинглаб бўлгач, ижара корхонаси бошлиғи Ҳамидулла акага уч кун ичида шу камчиликларни ижобий ҳал этиб бериш хусусида кўрсатма бердилар. Афсуски, ноябрь ойи тугаса ҳамки, ҳали ҳам ўша кўрсатманинг бажарилишидан дарак бўлмаяпти. Билмадик, бу сансалорлик яна қанча давом этар экан».

Шайхонтоҳур туманининг жуда кўплаб ижара корхоналарида ўтган йили ҳам қишга яхши тайёргарлик кўрилмагани ҳақида анча-мунча бонг урган эдик. Бу йил мана шу туманда истиқомат қилувчилардан келаётган норозилик мактублари туманнинг кўплаб ижара корхоналарида қишга тайёргарлик ўлда-жўлда бўлганини кўрсатмоқда. Мана бир мисол:

Яқинда «Марказ — 27» даги 10-уйнинг биринчи йўлагида истиқомат қилувчи оилалар ўз вакилларини таҳририятимизга жўнатишибди.

— Уч йилдан бери уйимиз томини таъмирлаб беришларини илтимос қиламиз, — дейишади улар бизга. — Лекин арз-додимизга қулоқ соладиганлар топилмаяпти. Тўғри, ижара корхонаси бошлиғи Усмонхоновнинг кўрсатмаси билан уч-тўрт киши ёзда келиб, томимизни тўғрилагандек бўлишди. Биз ҳам уларнинг гапларига ишониб қолаверибмиз. Кейин билсак таъмирчилар «мендан кетгунча» қабилида иш қилиб кетишган экан. Биринчи ёмғирдаёқ хоналаримиз яна сувга тўлди. Хуллас, 12 та хонадон мана шу ёғин-сочинли кунларда чакка ўтишидан азият чекиб ўтирибмиз. Охирги умидимиз сизлардан, бирор чорасини қилинглар, барака топкурлар.

Биз бу гапдан ўртоқ Усмонхоновни хабардор қилдик. У киши: «Албатта чорасини кўрамиз», деб ваъда бердилар. Ҳар қалай бу гапдан кўнгилда умид учқуни порлади. Ваъда ваъдада ахир.

Шунингдек, Фарғона йўли 5-берк кўчасида жойлашган 6-уйнинг 13-хонадонида истиқомат қилувчи Ҳожалхон Ғафурова, «Марказ—17» мавзеидаги 4-уйнинг 245-хонадонидан мактуб йўллаган Ҳалил Рафиқовлар ҳам хатларида ўзларига қарашли уй-жойлардан фойдаланиш ижара корхоналарида қиш тайёргарлиги суст борганлигидан шикоят қилишган.

Ҳали қишли-қировли кунлар олдинда. Шундай экан, ҳозирги кунларнинг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланиш керак. Бепарволик оқибати келажакда бошга маломат тошлари бўлиб ёғилишини унутмайлик.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

Маҳаллаларда сайловлар

КАТТА ИШОНЧ, ЮКСАК МАСЪУЛИЯТ

ЯҚИНДА қабул қилинган «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги қонун маҳаллаларнинг халқимиз ҳаётида тутган ўрни, нуфузини оширишда муҳим аҳамият касб этди. Унга асосан фуқаролар йиғини, раис (оқсоқол) ва унинг маслаҳатчиларига катта ваколатлар берилади. Ўз ҳудудидаги ижтимоий инфраструктурани ривожлантириш, аҳолининг иш билан бандлигини таъминлаш учун кичик корхоналар, устахоналар, халқ ҳунармандчилиги нуқталарини ташкил этиш, фуқароларнинг моддий ва уй-жой, маиший шароитларини яхшилаш учун ғамхўрлик қилиш шулар жумласидандир. Шунингдек, келгусида маҳаллалар маҳаллий давлат ҳокимияти тасарруфидаги анчагина вазифаларни мустақил равишда бажариш имкониятига ҳам эга бўлишига замин яратилди.

Ҳозир ушбу қонунга асосан жойларда халқ хоҳиш-иродасини ифода этувчи куюнчак, ҳалол ва пок кишилар орасидан маҳалла раис (оқсоқол)лари ва унинг маслаҳатчиларини сайлаш ишлари айни қизиган пайт.

Куни кеча Юнусобод туманидаги обод, кўркам ва кишилари бир-бирига меҳроқибатли бўлган «Оқибат» маҳалласида ҳам раис (оқсоқол) ва унинг маслаҳатчиларини сайлаш мақсадида мажлис ўтказилди. Юзга яқин маҳалладошлар қатнашган мажлисни маҳалла комитетининг раиси Жўра ака Аъзамов очар экан, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги қонун моҳияти ҳақида гапирди, маҳаллада кейинги пайтда қилинган ишлар ҳақида батафсил тўхталиб ўтди. Сўнг «Туркқўрғон» маҳалла комитетининг раиси Даврон ака ҳам сўз олиб янги қонун хусусида, маҳаллаларида қилинаётган ўзига хос ишлар ҳақида гапирди.

Мажлис сўнггида маҳалладошлар бир овоздан Жўра ака Аъзамовни раис (оқсоқол) этиб сайлашди. Катта ҳаётий тажрибага эга, маҳалладаги барча тўй, маърака, ва бошқа йиғинларда ўз хизматини аямайдиган ҳурматли отахонлардан И. Комилхўжаев, А. Тошхўжаев, И. Одилов, З. Муҳамедов, Р. Қаюмов ва С. Абдувалиевлар эса энди оқсоқол маслаҳатчилари сифатида маҳаллабошига ҳар томондан кўмаклашишади. Шу куни шунингдек Муҳаббат опа Ғозихўжаева маҳалла хотин-қизлар комитетининг раиси, Абулхолис ака Собирхўжаев эса котиб этиб сайланишди.

Мажлис тугагач, Жўра ака Аъзамовни табриклаб, келгусида қилинадиган ишлар хусусида гапириб беришини илтимос қилиб суҳбатга тортдик.

— Шуни алоҳида таъкидламоқчи эдимки, — дейди Жўра ака, — маҳалламиз кўп миллатли бўлиб унда рус, татар, қозоқ, тожик, ўзбеклар истиқомат қилишади. Биринчи галдаги вазифамиз уларнинг иттифоқ бўлиб ўзаро ҳамжиҳатликда яшашини таъминлаш, ҳар бир қўшниининг бир-бирига меҳр-муҳаббатини оширишга интилмоғимиз керак. Маҳалламизда ўз жамғармамиз бўлиб, ҳисоб рақамига тушган пулларни маҳалла ободончилиги учун сарфлаяпмиз, шунингдек бева-бечоралар, ёрдамга муҳтож кишиларга ажратмоқдамиз. Албатта, маҳаллаларда тўйлар ҳам, маъракалар ҳам бўлади. Шу мақсадларда жорий йилнинг ўзида 121 минг сўмлик дастурхон материали, маъракалар учун мурсаклар олдик. Маҳалламиз ҳудудида уй-жойдан фойдаланиш идорасига қарашли хонадонлар ҳам мавжуд. Уларни ҳам маҳалламиз таркибига киритиш ҳаракатини қиляпмиз. Маслаҳатчиларни эса иқтидорига, имкониятига қараб бирини ёшлар, мактаб, таълим-тарбия, ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳасига, бошқасини ободонлаштириш, санитария масалалари бўйича, учинчиларини эса маҳалла анжомлари билан шуғулланиш масалалари бўйича қатъий ишлашга жалб этишни режалаштириб қўйдик.

Аҳолига янада кўпроқ қулайликлар яратиш мақсадида маҳалла гузарини ташкил қилиш ниятимиз бор. Ундан косибчилик, гўшт дўкони, сартарошхона каби хизматлар ўрин олади. Бола-чақаси кўплиги туфайли уй бекаси бўлган аёлларни ишга жалб этиш учун эса М. Турғунбоева номидаги маданият уйининг 2 та хонасини олиб болалар кийим-кечаклари тикиладиган кичик корхона ташкил этяпмиз. Бунинг учун 12 та тикув машинаси олиб келиб ўрнатдик.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

ПОЙТАХТ ЁШЛАРИ

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг янги Низом ва Ҳаракат Дастури қабул қилинганига икки йил тўлди. Шу муносабат билан биз Ёшлар Иттифоқи Тошкент шаҳар комитети саркотиби Жавоҳарлаъл Ҳакимов билан суҳбатлашдик.

— Жавоҳарлаъл ака, аввалambор ташкилотнинг ҳозирги кундаги асосий вазифалари, фаолияти ҳақида гапириб берсангиз.

— Бизнинг фаолиятимиз Дастурий вазифалар, шаҳримиз, республикамиз ёшларининг кайфиятлари-ю, истак-хоҳишларидан келиб чиққан ҳолда олиб борилаяпти. Элимизнинг равнақи учун қилинаётган ишларга ёшларни жалб этиш, Ўзбекистоннинг буюк келажагини яратишга ўз ҳиссамизни қўшишга қўлимиздан келганча ҳаракат қилаяпмиз. Бундан ташқари ёшларнинг маданий ҳордиқ олишларини таъминлаш, дунёқарашини кенгайтириш мақсадида бир қанча тадбирлар ўтказаяпмиз. Бозор иқтисодиёти даврида ёшлар ўз келажагини ўзи яратиши керак бўлаяпти. Ёшлар сиёсати Дастури эса мана шу келажакни яратишга ёрдам беради. Хабарингиз бор, яқинда Тошкент шаҳар ҳокимлиги томонидан бизнинг ушбу Дастуримиз кўриб чиқилди. Таклифларимиз муҳокама қилиниб, ҳақиқатан ҳам ихтисослаштирилган «Ёшлар маркази»ни ташкил қилиш керак, деган қарорга келинди. Марказнинг таъсисчилари шаҳар ҳокимлиги билан ёшлар комитети ҳисобланади. Бу марказ керак бўлармикан, ахир у шуғулланмоқчи бўлган муаммолар билан қатор ташкилот ва муассасалар ҳам машғулку, деган савол туғилади. Унга жавоб беришга ҳаракат қилиб кўрайлик. Марказ ёшларнинг ишсизлик муаммоси билан шуғулланади. Тўғри, бунинг учун меҳнат биржалари мавжуд. Лекин у аҳолининг барча тоифасига хизмат қилади. Ишсизлар орасида эса ёшлар ҳам анчагина. Шу сабаб уларга алоҳида эътибор зарур. Ёки бўлмаса маданий-маиший хизмат кўрсатишни олайлик. Мустақил ҳаётга эндигина қадам қўяётган ёш менингча ҳуқуқий маслаҳат ва шунга ўхшаган хизмат турларига кўпроқ эҳтиёж сезади. Шуларни инобатга олган ҳолда марказнинг ташкил этилишини давр талаби деб биламан. Ёшлар ҳақидаги Давлат қонунини ҳаётга тадбиқ этадиган ташкилот ҳам мана шу марказ ҳисобланади.

** Дилкаш суҳбатлар*

«ХИЗМАТ ҚИЛСАНГ АРЗИЙДИ»

— Ташкилотнинг ҳозирги кундаги моддий-молиявий аҳволи қандай? Ойлик маошлар, ўтказилаётган тадбирларга қаердан маблағ топаяпсизлар?

— Ҳозирги кунда нафақат биз учун, балки кўпгина ташкилот, корхона ва муассасалар учун ҳам маблағ масаласи энг долзарб муаммо бўлиб қолди. Аъзолик бадалларини ҳозирда ҳар бир бошланғич ташкилот ўзида олиб қолаяпти. Ходимларимизнинг ойлик маоши ва тадбирларимизни ташкилотимизнинг ҳомийлари ҳисобланган корхоналар маблағ билан таъминлаяпти. Тижорат ишлари билан ҳам шуғулланишга тўғри келаяпти. Тадбирларга баъзан туман, шаҳар ҳокимликлари бюджетидан ҳам маблағ ажратилади. Кўпинча эса ўзимиз манба топишга ҳаракат қиляпмиз. Бу маблағимизнинг асосий қисмини тадбирлар ўтказишга, ёшларга моддий ёрдам беришга сарфлаймиз. Ушбу сабаб ЁИ ходимларининг ойлик маоши бошқа соҳадагиларникига нисбатан анча кам.

— «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид Давлат Қонуни»нинг бажарилиши ҳақида нималар дея оласиз?

— Қонун қабул қилингандан буён уни амалга ошириш юзасидан жуда кам ишлар қилинаяпти. Шу сабаб яқинда Қонунни ҳаётга тадбиқ этиш ҳақида Вазирлар Маҳкамаси томонидан Дастур ишлаб чиқилди. Танишиб чаққач биз ҳам бир қанча таклифлар киритдик. Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш лозимки, бошқа республикаларга нисбатан бизда давлатимиз томонидан ёшларга кўпроқ эътибор қаратилган. Мана шу ёшлар ҳақидаги Қонуннинг қатор қўшни республикаларда ҳалигача мавжуд эмаслиги ҳам бунинг ёрқин мисолидир.

— Навбатдаги саволимни беришдан олдин яқин ўтмишимизга бироз назар ташласак. Бир пайтлар ёшлар етакчилари бошқалардан ажралиб туришга, ҳаммада ўзига нисбатан ижобий фикр уйғотишга, шу йўл билан ёшларни орқасидан эргаштиришга ҳаракат қилишарди. Уларнинг ўзларини тутиши, кийиниши, гапириши, юриш-туришига қараб барчанинг ҳаваси келарди. Ҳозирчи? Хизмат юзасидан ташкилотларда бўлганимда баъзи бир етакчиларни кўриб ҳафсалам пир бўлиб кетади.

— Ажралиб турарди, дедингиз. Бу гапни ҳар хил маънода тушуниш мумкин. Ўша пайтда ҳам ходимларнинг баъзи бирлари ўзининг ҳалол меҳнати билан, ёшларнинг муаммоларини ҳал қилиш учун тинмай тер тўкишлари билан ажралиб туришган. Бошқа бировлари эса шахсий манфаатини кўзлаб, ташкилот орқали бирон-бир мансабга эга бўлиш ниятида елиб-югуришган. Одоб-ахлоқи ҳақида гапирадиган бўлсак бу жуда мураккаб масала. Ташкилот етакчиси, айтайлик қиз бола, ёшлар орасига шим ёки калта кўйлак кийиб келсаю лекин ёшларнинг дилига йўл топиб, уларнинг ҳурматини қозона олса, биз уни ахлоқсиз экан деб ишдан четлата олмаймизку! Аммо унинг ўша «ахлоқсизлиги» кимгадир малол келадиган бўлса албатта бу нарса муҳокама қилиниб, камчилиги кўрсатиб ўтилади. Очиғи, бизга тажрибали, ҳар хил вазиятдан осон чиқиб кета оладиган ходимлар жуда ҳам керак.

Ҳозирда кадрлар масаласи биз учун муаммо бўлиб турибди.

— Жавоҳарлаъл ака, сиз мана бир неча йиллар давомида шаҳар ёшларига етакчилик қилиб келаяпсиз. Ундан олдин туман, бошланғич ташкилотларга раҳбарлик қилдингиз. Ёшларга озми-кўпми хизматингиз сингди. Уларнинг ҳурматини қозондингиз. Лекин дилингизда армон бўлиб қолиб кетган режаларингиз ҳам борми?

— Мен ҳаётимни, унинг олтин даврини ёшлар ташкилоти фаолияти билан боғлаб келдим. Ёшим ўтгани сари ўзимга бир саволни кўп берадиган бўлиб қолдим. Шунча йилдан буён ишлаб қўлингдан келгани нима бўлди? Кўплаб режаларни амалга оширишга, ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилдим. Лекин ўйлаганларим режалигича қолиб кетган пайтлар ҳам бўлди. Шу сабабли ўзимни кўп койидим. Бунга жавобан яна ўзим «Ахир ўша режаларни ҳаётга тадбиқ этишга, одамларга яхшилик қилишга ҳаракат қилдим. Барча муаммоларнинг ҳал қилиниши менга боғлиқ эмаску» дея ўзимни овутаман. Лекин ҳаётимни шу ишга бағишлаганимдан афсусланмайман.

— Ташкилот режалари ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Бизнинг ҳозирги кундаги режаларимиз — келажак учун пойдевор ҳисобланади. Яқинда америкалик бир гуруҳ жамоат ташкилотлари вакиллари ташриф буюришди. Уларнинг асосий мақсади ҳам ёшларнинг шахсини ривожлантиришга қаратилган. Лекин улар ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари билан шуғулланмайдилар. Бизда эса бундай муаммолар кўплиги учун улардан ортгандагина биз ёшларнинг ҳаётини қизиқарли қилиш, дунёқарашини кенгайтириш билан машғул бўла оламиз. Ниятимиз, асосий белгилаган режаларимиз ҳам ёшларимизнинг гулгун даврларини хушнуд, мазмунли ўтказишга йўналтирилган. Шу мақсад йўлида ҳар қанча хизмат қилсанг арзийди.

БАХТИНГ ЎЗ ҚЎЛИНГДА

РЕСПУБЛИКАМИЗДАГИ Халқаро институтда талабаларга дарс ўтаётган бир гуруҳ америкалик ўқитувчилар шаҳримиз мактаблари ўқувчилар ҳаёти билан ҳам жиддий қизиқиб қолишди. Яқинда улар Оқтошдаги «Семурғ» оромгоҳида мактаб ўқувчиларининг семинарини ташкил қилишди. Семинарда ўқувчилар сардорлари, шунингдек, туркманистонлик бир гуруҳ ўқитувчи ва талабалари иштирок этишди.

Хўш, америкаликлар уларга нималарни ўргатдилар? Кўп нарсани. Лекин улар тингловчиларга маълум бир фан доирасида дарс ўтмадилар. Балки, мактаб ўқувчиларини ўзларига, ўз имкониятларига ишонишга, ўз ҳаёти пойдеворларини ўзлари яратишга ўргатишди. «Агарда инсон ўз имкониятларига ишонса мўъжиза яратишга қодир», «Ўтирган ўрнингдан турмасдан бахтли ҳаёт кечира олмайсан», «Демократия — бу узоқ давом этувчи жараён. Уни бир кунда яратиб бўлмайди».

Бу тушунчалар Габриела Шварц, Наталья Мириманова, Жорж Лэйки, Жефф Беркувиц, Чарлз У. Уотсонларнинг маърузаларида асосий ўринни эгаллайди.

Семинарда фаол қатнашиб, дарсларни яхши ўзлаштирган ёшларга эса махсус гувоҳномалар ҳам берилаяпти.

** Ёшлар овози*

ТУШ

Тонг чоғида кўзларин очиб,
Хаёлимни ўзига тортар,
Шеърларимдан дастурхон ёзиб,
Нега улар мени уйғотар?
Туролмайман акси чалажон.
Юрагимни ўғирлаб кетган.
Улар кимлар айтинг, онажон,
Эрта тонгдан мени терга̄ган?
Паривашдек бир гуруҳ аёл,
Бошим узра олов ёқади.
Юрагимни тополмай бироқ,
Сувратимни ойга тақади.
Хаёл бошин келтириб шу он,
Қўлларига қадаҳ тутади.
Ахир кимлар айтинг, онажон
Мендан улар нима кутади?

Очил ҲАЗРАТ.

** Туманлардан хабарлар*

«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»

ЯҚИНДА Аброр Ҳидоятов номидаги театрда талабаларнинг «Соғлом авлод учун» деб номланган байрам кечаси бўлиб ўтди. Кечани Собир Раҳимов туман ёшлар комитети, 1-Тошкент Давлат тиббиёт институти клиникаси қошидаги тиббиёт билим юрти раҳбарияти ташкил этди. Кечада сўз олган ҳар бир талаба соғлом авлодни яратиш учун ҳар бир тиббиёт ходимининг олдида турган вазифалар, уларнинг масъулиятлари ҳақида гапирдилар. Сўнгра талабаларга театр жамоаси томонидан «Беш сўм» номли спектакль намойиш этилди.

ЎКСИК ҚАЛБЛАРГА ТАСКИН

СОБИР Раҳимов туман ёшлар комитети ўз ҳудудида жойлашган қариялар уйида концерт дастурини намойиш этди. Қарияларнинг барчасига иссиқ пайпоқ, совун ва шунга ўхшаган совғалар улашилди. Қариялар уйи директорига эса фидойилиги учун шарқона тўн тақдим этишди.

Азиз дўстлар!

Ҳурматли ёшлар!

ЕДИНГИЗДА бўлса 80-йилларнинг охиригача «Тошкент оқшоми», «Вечерний Ташкент» газеталари ёшлар ҳаётини атрофлича ёритиб келар, ойига бир-икки марта ўзининг бир саҳифасини фақат ёшларга бағишларди. Хайриятки, бу яхши анъана яна тикланяпти. Бугун мана «Пойтахт ёшлари» деб номланган саҳифамизда Сиз билан учрашиб турибмиз. Агарда қўлимизни кўксимизга қўйиб айтадиган бўлсак, бу эзгу ишда «Оқшом» газеталари таҳририяти бизга катта ёрдам бераяпти. Ҳозирги қийин шароитда, қоғоз, маблағ танқислигидан ўзлари қийналаётган бир пайтда «Тошкент оқшоми», «Вечерний Ташкент» газеталари ўз саҳифаларидан биз ёшлар учун жой ажратди. Бунинг учун биз уларга ўз миннатдорчилигимизни изҳор этамиз.

Ҳурматли ёшлар!

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» — бу Сиз билан бизнинг газетамиз. Унинг саҳифаларида биз ўзимизнинг дардимиз, муаммомиз, қувонч-у шодликларимиз ҳақида батафсил гаплаша оламиз. Мулоқотда бўламиз, шу сабаб Сизга мурожаат қиламиз. Газетага обуна бўлинг! Тўғри, нархи бироз қимматроқ. Лекин, ўша обунага кетган пулимизга биз газета яратиб бераётган имкониятни сотиб ололмаймиз.

Газетани қари-ю ёш бирдек севиб ўқийди. Гўзал пойтахтда, ўз шаҳрида бўлаётган воқеаларни қизиқувчанлик билан кузатиб боради. Лекин газета сотувда камайиб кетмаслигига ёки умуман сотувга чиқмай қолмаслигига ҳеч ким кафолат бера олмайди. Шаҳрини севадиган, унинг турмуш тарзига бефарқ қарамайдиган ҳар бир инсон унинг газетасига ҳам эга бўлиши керак, назаримизда. Биз тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бормоқчи эмасмиз, асло. Фақат ёшлар билан ишлайдиган шаҳардаги ягона ташкилот сифатида ёшларга «Оқшом» билан «Вечерка» бизнинг энг севимли газетамиз эканлигини эслатиб ўтишни лозим топдик, холос.

Сизга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат тилаб қоламиз.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Тошкент шаҳар комитети.

ПОЙТАХТИМИЗНИНГ Яккасарой тумани Ёшлар Иттифоқи томонидан таҳсинга лойиқ қатор тадбирлар ўтказилмоқда. Жумладан, тумандаги 144, 118, 26-умумтаълим мактабларининг фаол, аълочи ўқувчилари учун бепул инглиз тили курслари очилди. Маҳаллаларда одоб-ахлоқ, араб тили бўйича сабоқ берувчи гуруҳлар фаолият бошлаш арафасида турибди.

ИСТЕЪДОДЛАР КЎРИГИ

Яқинда тўқимачилар маданият саройининг муҳташам залида эса ёш ижрочиларнинг «Камолот» кўрик-танлови бўлиб ўтди. Туман Ёшлар Иттифоқининг биринчи котиби Мавлуда Раимжонова бу ҳақда шундай ҳикоя қилади:

— Шаҳар миқёсида ўтажак «Камолот» кўрик-танловида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритиш учун тўқимачилик комбинати, «Паризод» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, педагогика институтининг истеъдодли хонандалари ўз маҳоратларини намойиш этадилар. Улар, албатта, санъатга ҳавас қилган, лекин махсус маълумотга эга бўлмаган истеъдодлардир. Шундай бўлсада бу танлов мухлисларда яхши таассурот қолдиради, дея умид қиламиз.

Чиндан шундай бўлди, санъат ихлосмандлари ҳар бир хонанданинг чиқишларини олқишлар билан кутиб олдилар. Ўзбекистон халқ артисти Ориф Алимахсумов бошчилигидаги талабчан ҳакамлар ҳайъати эса Шуҳрат Аҳмаджонов, Шавкат Худойбердиев, Дониёр Эргашевларни ғолиб деб топди. Улар энди навбатдаги босқич — шаҳар миқёсида ўтадиган танловда иштирок этадилар.

Шу кунларда шаҳримизнинг бошқа туманларида ҳам «Камолот» кўрик-танловининг саралаш босқичлари бўлиб ўтмоқда.

⊙ Тошкент шаҳар ёшлари ҳаётидан ҳикоя қилувчи янгиликларни Тошкент шаҳар Ёшлар Иттифоқи матбуот шўъбаси котиби

Шайдо ЗОКИРОВА тайёрлади.

** Кўпнинг кенгашига*

«АНОР» СИЗГА ЁҚДИМИ?

ТАСАВВУР қилинг, улфатлар билан маза қилиб чақчақлашиб ўтирибсиз. Бор ташвишу дилхираликлар эсдан чиқиб, дўстингизнинг таваллуд куни баҳона яйраб ўтирибсиз. Шу пайт сизни «хўжайинингиз» йўқлаб қолади.

— Ҳа, тинчликми? — сўрайсиз кўзингиз ола-кула бўлиб.

— Иззатингиз битди энди, уйга қайтамиз!

— Ҳали эрта-ку!

— Бўлинг. Бугун телевизорда «Анор» бор эди.

— Шу ердаям бор анор. Қип-қизил, чучук анор.

— Йў-ўқ. Бу анорингиз ўзингизга сийлов. У «Анор»нинг ҳар бир донаси — олтин, сара олтин, — ҳазилга-ҳазил ила жавоб қайтаради рафиқангиз. Сўнг амирона буюради:

— Бўлақолинг, вақт бўлиб қолди.

Ноилож давра билан хайрлашасиз.

«Анор»нинг ойнаи жаҳонда бугун берилиши ҳийла малол келади. Бироқ уйга келиб, кўрпачага ёнбошла-аб, «Анор»ни кўрсангиз бутун гина-кудуратларни унутасиз, дам оласиз.

«Анор» яқинда учирма бўлган «қуш», замонавий қўшиқларнинг телевизион кўрик-танлови. У ойнаи жаҳонда кўрсатилиши биланоқ бутун бўйи-бастини намоён қилди. Кўплаб мухлисларни ўзига ром этди. Уни кўрганимиз ҳамоно дилда бир хайрихоҳлик уйғонади. Бўлар экан-ку! Ҳаммабоп, қизиқарли кўрик-танлов ташкил қилиш имкони бор экан-ку!

Мухлислар назарида ҳам, мутахассислар назарида ҳам, «Анор»нинг ташкил этилиши ўзбек қўшиқчилигида катта ютуқ бўлди. Диёримиз шуҳратини қўшиқларимиз воситасида дунёга танитишда катта ўрин тутса ажаб эмас. Ҳамма ишлар жойида. Бироқ, нега энди бу кўрик-танловнинг давоми дастурларда эълон қилинмаяпти? Умуман, унинг ботинида нима гаплар? Эфирга бериладими яна? Ана шу саволларга жавоб топиш учун кўрик-танловнинг ташкилотчилари билан учрашдик. Суҳбатни **режиссёр Аваз БОҚИЕВ** бошлаб берди:

— Бундай хайрли кўрик-танлов ташкил этишни анчадан буён ўйлаб юрар эдик. Ниҳоят август ойида унинг нишона сонини тайёрладик. Албатта, унинг камчиликлари ҳам бор эди. Бироқ биз, асосан мақсадимизга эришдик: мухлислар эътиборини тортдик. Бизнинг ютуғимиз ҳам шунда. Кўрик-танловни ташкил этишдан асосий мақсадимиз истеъдодли қўшиқчиларни кашф этиш, уларнинг элга танилишида кўмаклашиш. Шу билан бирга ўзбек миллий қўшиқчилик санъатининг янада ривожланишига туртки бўлиш. Маълумингизким, ҳозирги пайтда ёш санъаткорларнинг ўз қўшиқларини ёздириш имкони йўқ. Уларга эътибор, ўзини кўрсата оладиган саҳна талаб даражасида эмас. Уларни бирлаштирадиган ягона марказ йўқ. Ана шу каби улкан мақсадлар ила бу кўрик-танловни ташкил этдик. Бу ишнинг амалга ошишида кўп инсонлар ёрдам берди. Ўзбекистон давлат телерадиокомпаниясининг раиси Шавкат Яҳёев ҳам қўлладилар. «Алпомиш» саройининг директори Шуҳрат Исломовга Тошкент шаҳар касаба уюшмаларининг маданият маркази ҳам катта кўмак берди. Ана шундан кейин меҳнатларимиз юзага чиқди. Ҳали режаларимиз кўп. Ишларимиз яна ҳам юришиб кетса, қўшиқчилар, бастакорлар, шоирлар учун «Анор» мусиқа клуби ташкил этиш ниятимиз бор. Бу билан ижодкорларга ижодий муҳит яратиш, уларнинг ҳамкорлик қилишларига кўмаклашиш истагидамиз.

⊙ Раҳматилла МИРЗАЕВ, Ўзбекистон телевидениесининг суҳандони:

— Ҳозир ҳар ким ўз ташвишига ўралашиб қолгандек. Кишиларга таъсир этишда эса ойнаи жаҳоннинг роли беқиёс. Бизнинг истагимиз «Анор» телевизион танлови орқали кишиларга хушкайфият улашиш. Фақат бугина эмас, бу дастур орқали республика қўшиқчилик санъатининг юксаклигини кўрсатиш. Тасаввур қилинг, ҳафтада ўнтадан янги қўшиқчиларнинг чиқишини намойиш этсак. Бир ойда қирқта қўшиқчи! Ҳозир кўрик-танловда иштирок этишни истаган қўшиқчилар, сон-саноқсиз. Уларга қараб дилинг яйрайди. Яхши қўшиқчи республикамизнинг ҳар бир қишлоғида топилади. Булар бизнинг бойлигимиз эмасми, ахир. Муҳарририятимизга келаётган мактублар меҳнатимиз беҳудага кетмаганининг исботи. Бу бизга далда беради, ишлашга ундайди. Шубҳасиз, муаммоларимиз ҳам йўқ эмас. Маблағ масаласида қийналиб турибмиз... Лекин биз кўрик-танловни давом эттиришга ҳаракат қиламиз.

⊙ Шариф ҚОДИРОВ, тасвирчи:

— Яқинда хизмат сафари билан Сурхондарё вилоятида бўлдик. Танишларимиздан бири уйига таклиф қилди. Дастурхонга овқат тортилаётган маҳали «Анор» бошланиб қолди. Хонадон соҳиби телевизордан кўзини узмай, қоқилиб тушди-ю, қўлидан чинни отилиб кетди. У киши эса ҳижолатли кулимсираб:

— Яхши кўрсатув тайёрлашларинг шу чинни буюмга ҳам хуш келиб қолди, Шарифжон. Сизни пешонангиздан ўпиб қўйиш учун шошилганини қаранг, — дедилар.

Ҳаммамиз кулиб юбордик. Одам ўз меҳнатини кишилар қадрлаётганини кўрса қийналганлари ҳам унутилиб кетар экан.

⊙ Дилбар ЗИЕДОВА, мусиқашунос, кўрсатув иштирокчиларининг илҳомчиси, маслаҳатгўйи:

— Халқимизда яхши бир нақл бор: «Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин». Бу беҳудага айтилмаган. Ҳар бир соҳа кишилари ўз имкониятидаражасидаги ишни қилиши керак. Йигитларимиз елиб-югуриб ташкил этган бу танлов савиясининг юқорилиги билан ажралиб турибди. Уларни бу ютуқлари билан табриклаш керак.

Баъзи давраларда томошабиннинг диди юқори эмас, деган мулоҳаза бор. Бу танлов асло ундай эмаслигининг исботи бўлди. Аксинча, томошабинларнинг савияси юксак экан. Аксарият мактублардаги фикрлар мутахассисларнинг фикри билан бир жойдан чиқди. Бизнинг ниятимиз қўшиқларга берилган мухлисларнинг холис баҳосини билиш. Энг яхши қўшиқларнинг ижрочилари билан халқимизни таништириш. Шу маънода ҳар бир яхши инсон бу хайрли ишни бошлаган йигитларга кўмаклашсалар, юртимиз қўшиқчилик санъатининг ривожига муносиб ҳисса қўшган бўлур эдилар.

⊙ Любовь ЮХНОВА, кўрик-танлов иштирокчиси, телевидениеда кўп йиллар хизмат қилган тажрибали аёл:

— Ўзбекистонда қўшиқчилик санъатига қизиқиш катта. Буни яқинда ташкил этилган «Анор» кўрик-танловидан ҳам билса бўлади. Сурхондарё вилоятининг Қумқўрғон туманидаги қишлоқларнинг бирида чироқ ўчиб қолибди. Шунда қишлоқдаги деярли барча кишилар қўшни қишлоққа «Анор»ни кўргани борибдилар. Бу ажойиб хабар. Тўғри, ҳозир йигитлар маблағ томондан бир оз қийналиб турибди. Бироқ Ўзбекистондаги ишбилармон кишилар бундан хабар топсалар кўрсатувга ҳомийлик қиладилар, деб ишонаман.

⊙ Аваз БОҚИЕВ:

— Тўғри. Бизнинг асосий мухлисларимиз — талабалар. Уларнинг имкон доирасидан келиб чиқиб чипта нархларини ошириб юбормадик. Шу боис иқтисод томондан танглик сезилиб қолди. Нима бўлса ҳам кўрик-танловни тўхтатиб қўймаслигимиз керак. Ўйлайманки, бизни қўллаб-қувватлайдиганлар топилади.

⊙ Раҳматилла МИРЗАЕВ:

— Ниятимиз қўшиқлар эмас, қўшиқчилар танловини ўтказиш. Юртимизда қўшиқчилар кўп. Истеъдодлилари ҳам истаганча топилади. Санъатимиз довруғини дунёга билдирадиган пайт етди.

Яна бир мулоҳаза. Танловда озарбайжон қизи ўзбекча қўшиқ айтди. Зўрми? Биз хурсанд бўлдик. Польшада махсус поляк қўшиқлари куни бор эди. Худди шунга ўхшаш тадбирлар билан «Анор»ни бойитамиз. Қизиқчиларни жалб қиламиз. Мирзабой Холмедовнинг қўшиғини ёзиб олдик. Хуллас, қойил қилиб айтилган қўшиқларни эълон қилаверамиз.

⊙ Аваз БОҚИЕВ:

— Имкониятларимиз кенгайса ёш хонандаларнинг қўшиқларини ёзиб олишга, тарғиб қилишга кўмаклашамиз. Хуллас, ниятларимиз катта.

Ғайрат-шижоатли бу инсонлар билан яна кўп нарсалар ҳақида гаплашдик. Суҳбат баробарида бир нарсани англадим: улар хайрли ишни бошлаганлар. Бу кишиларни фақат тақдирлаш керак, кўмаклашиш керак. Ўшанда қўшиқчилигимиз яна юксак поғонага кўтарилади.

Абдураҳмон ЖЎРАЕВ ёзиб олди.

КАСБ-ҲУНАРГА ПУХТА ЗАМИН

ҲУНАР-техника таълимининг долзарб масалаларини ижобий маънода ҳал этиш йўлида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан ибратли тадбирлар амалга оширилмоқда. Республика ўқув-ишлаб чиқариш марказининг тузилиши ҳунар-техника билим юртлари олдида турган талай масалаларга янгича ёндошиш имконини берди.

Тошкентдаги 32-шаҳар ҳунар-техника билим юрти негизида ташкил топган бу марказ ёшларга ҳунар беришда ишлаб чиқариш амалиётини янада яхшилашга қаратилган муҳим вазифалар билан шуғулланишни ўз олдига асосий мақсад қилиб қўйди. Ушбу ишлаб чиқариш таълими даргоҳи режаларини тузишда Россия, Болтиқбўйи давлатларидаги илғор ҳунар-техника билим юртлари бой тажрибаларига ҳам асосланилди.

Ҳозир марказда ўнга яқин ўқув-ишлаб чиқариш устахоналари бор. Яқинда эса унинг ҳузурида қўшма корхона ҳам иш бошлади. Хитойлик мутахассислар ҳамкорлигида бунёд этилган мазкур корхона «Дўстлик—2» деб номланди.

Бу ерда бўлажак қандолатчиларга Хитойдан келган ишлаб чиқариш усталари мураббийлик қилиб, турли хил конфетлар тайёрлаш технологиясини пухта ўргатмоқдалар. Кичик корхона ўзининг дастлабки маҳсулотларини чиқара бошлади.

Шуни айтиш керакки, ишлаб чиқариш жараёнида катта даромад ҳам қўлга киритилмоқда. Ана шу тежалган маблағ марказнинг моддий-техника негизини мустаҳкамлашга сарф қилинади.

Марказ Тошкентдаги қатор саноат корхоналари билан алоқа боғлади. «Ўртоқ» қандолатчилик фабрикаси, «Қизил тонг» тикувчилик бирлашмаси ва бошқа корхоналар эса марказни ўз оталиғига олди.

Ваҳоб ВАЛИЕВ.

— Сочларимни майдалаб ўрмасангиз, рақсга тушмайман асло!

Козим Ўлмасов сурат-лавҳаси.

* *Илмий изланишлар асосида*

МИЛЛИОН СЎМДАН ЗИЁД

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Фанлар академиясининг Кимё институтида олиб борилаётган илмий изланишлар таҳсинга лойиқдир. Шуни таъкидлаш керакки, мазкур илмгоҳ экология жиҳатдан соф моддалар ва майда зарраларга бўлиниб кетадиган материалларнинг илмий манбалари ва заҳираларини тежовчи технологияларни ҳамда коллоид тизимлар хоссаларини, электр кимёвий ва гидраметаллургия жараёнларини бошқариш асосларини ишлаб чиқишга салмоқли ҳисса қўшяпти. Биз кимёвий мўъжизалар яратаётган мазкур даргоҳда бўлиб, амалиётга тадбиқ этилаётган янгиликлар билан қизиқдик.

— Республикамиздаги йирик концернлар, бирлашмалар ва корхоналар билан ўрнатган узвий алоқаларимиз илмий тадқиқотларимизни ишлаб чиқаришга муваффақиятли жорий этиш имконини бермоқда,— дейди биз билан суҳбатда институтнинг етакчи илмий ходими, кимё фанлари номзоди Аҳмаджон Алимов. — Хусусан, цемент қопламали плиталарнинг янги турлари яратилди ҳамда амалиётга тадбиқ этилди. Лойтупроқли қоришмалар, қудуқлар ва газ чиқаришда фойдаланиладиган қувурларни тозалашда қўлланадиган ўта самарали фаол моддалар тез кунлар ичида халқ хўжалигида ўз ўрини топади. Эмульсион-лойлаш материалларини ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда. Институтнинг илмий ишланмалари негизида бетон ҳоссаларини яхшилаш ва шўрланган ерларнинг шўрини кетказиш учун саноат чиқиндиларидан фойдаланиш мумкинлиги исботлаб берилган. Шунингдек, иккиламчи хом ашё ва турли ишлаб чиқариш чиқиндиларини кенг қўллаган ҳолда республикамизнинг экология муаммосини ҳал этишга доир самарали технологияларни ишлаб чиқишга катта эътибор берилмоқда.

Институтда фаолият кўрсатаётган 10 нафар фан доктори ва 60 нафардан зиёд фан номзоди нафақат ҳамдўстлик давлатлари, балки хорижлик ҳамкасблари билан алоқаларни тобора мустаҳкамлаб бормоқдалар. Чунончи, америкалик ва олмониялик кимёгар-олимлар билан ҳар йили тўплаган бой тажрибаларимизни ўртоқлашаяпмиз. Бу ерда 14 та лаборатория «Спектр» илмий маркази ва тажриба ишлаб чиқариш корхонаси маҳаллий хом ашё ва турли чиқиндилардан силикат қурилиш материаллари олишнинг тежамкор ва чиқиндисиз технологияларини яратиш устида изланишлар олиб бормоқда. Рангли ва нодир металлар лабораторияси полиметалл хом ашёдан тўлиқ фойдаланишнинг гидрометаллургик жараёнлари технологиясини ишлаб чиқиш ва саноатга жорий этиш, нефть кимёси лабораторияси янги нефтларнинг таркибини ўрганиш ва уларни таҳлил қилиш, газни қайта ишлаш лабораторияси эса газни қайта ишлаш ва газ конденсаторларидан кимёвий усуллар ёрдамида эритувчи ва абсорбентлар олиш технологияларини ишлаб чиқиш билан шуғулланмоқда. Ўтган йилнинг ўзида илмий ишланмаларни ишлаб чиқаришга жорий этиш эвазига миллион сўмдан зиёд фойда олдик. Бу йил бу кўрсаткични бир неча баробар кўпайтиришга қарор қилганмиз.

Исмоил ЗОИРОВ.

* *Ватан ҳимояси—муқаддас бурч*

АСКАРЛИККА ОТЛАНГАНЛАР

Шу кунларда республикамизда йигитларни навбатдаги ҳарбий хизматга чақириш ишлари қизғин тус олган. Қувончлиси шундаки, ноябрь ва декабрь ойларига мўлжалланган чақирувда йигитларимизнинг чин кўнгилдан аскарликка отланаётганлиги кўриниб турибди. Негаки, ўтган ноябрь ойида режадаги 50 фоиздан ортиқроқ йигитлар ҳарбий хизмат жойларига жўнатилди.

Яқинда пойтахтимиздаги ҳарбий хизматга жўнатиш жойида бўлиб, йигитларимизни аскарликка юбориш қай йўсинда бораётгани билан танишдик.

⊙ Игорь КУЖЯКОВ, Тошкент вилояти хизматга жўнатиш жойи бошлиғи, подполковник:

— Бир неча йилдирки, вилоятимиз ва Тошкент шаҳри йигитлари шу хизматга жўнатиш жойидан аскарликка йўл олади. Бу ерда хизматга чақирилганлар учун барча шарт-шароитлар яратилган. 120 ўринли ётоқхона, чойхона, газета-журнал дўконлари мунтазам ишлаб туради. Шунингдек, йигитларимизга ҳуқуқшуносларимиз хизмат масъулияти, Ватанга содиқлик ҳисси борасида суҳбатлар ўтказиб туришибди. Кузги чақириқ даврида тўрт марта концертлар ташкил қилдик. Сиёсий мавзуларда маърузалар ўқилаяпти. Энг асосийси, олдимизга қўйган режа асосида йигитларни аскарликка жўнатиш ортиғи билан ўз вақтида бажариляпти. Бу албатта, Мустақил республикамиз фарзандлари ўз Ватанларидаги йигитлик бурчини бажариш зарур ва масъулиятли эканлигини қалбдан ҳис қилганлигидандир.

Дарҳақиқат, биз бу ерда кўпгина аскарликка чақирилган йигитлар билан суҳбат қуриб бунга тўлиқ амин бўлдик.

⊙ Азиз ХЎЖАЕВ, Собир Раҳимов тумани, 1-Қорақамиш даҳаси, 4-мавзе:

— Мана улғайиб хизмат қилиш вақтига ҳам етдик. Бир ярим йил тезда ўтиб кетади. Аммо, Ватан ҳимоясида бўлганим, Мустақил республикамизда хизматни ўтаганим бир умр эсдан чиқмаслиги аниқ.

— Ўз хоҳишим билан хизматга биринчилардан бўлиб бораётганлигимдан хурсандман. Ўзбекистонда туғилганман, ота-онам ҳам шу ерлик. Демак, Ватаним Ўзбекистон.

⊙ Денис ЖИХАРЕВ, Ҳамза туманидан:

— Ҳарбий хизматда бўлиш ҳар бир йигитнинг бурчи. Хизматнинг уддасидан чиқсам керак. Бундан ташқари дўстлар орттиришда ҳарбий хизматнинг аҳамияти катта бўлади.

⊙ Шерзод ЮСУПОВ, Юнусобод туманидан:

⊙ Андрей БУРМЕНСКИЙ, Ҳамза туманидан чақирилган 18 ёшли йигит:

— Ёшим 18 да. Мактабда кўпгина спорт турлари билан шуғулланганман. Ўйлайманки, ҳарбий машғулотларни бажариш матни ўтаб уйингга қайтсанг қанчалик кўнглинг ёруғ бўлади, қалбинг қувонч ҳисларига тўлади...

Кўриниб турибдики, суҳбатдош укаларимиз ҳарбий хизмат масъулиятини ҳис қилиб, унга нақадар ташна эканликларини билдиришяпти. Айниқса, Шерзоджон гапнинг дангалини айтди-қўйди. Аскарлик — Ватан олдидаги муқаддас бурчдир. Аммо, сиз билан бизнинг орамизда шуни ҳис қилмайдиган ёшлар ҳам бор. Шу ўринда юрт ўзимизники, унда вояга етган ўғлонлар кўп, улар шу юрт ҳимоясида бўлишини, хизматдан қочиб юрганлар эса ўртоқлари олдида боши эгик бўлишини эслатиб ўтишни лозим, деб ўйлаймиз.

Ҳар бир ота-она фарзандини ҳарбий хизматга жўнатиши, унга оқ йўл тилаб ўғлига нон тишлатиб қолиши миллий урф-одатимизга айланиб қолган. Аскарликка жўнатиш жойида кўпгина ота-оналар билан ҳам мулоқотда бўлдик.

⊙ Абдураҳим АЗИМОВ: Жияним Раҳматжонни кузатяпмиз. Тану жони соғ бўлсин. Хизматдош дўстлар орттирсин.

⊙ Қурбон ая ПИРМАТОВА: Кенжатойим Аҳроржон ҳам хизмат қилиш учун кетяпти. Учта акаси турли жойларда хизматни аъло даражада бажариб қайтган эди. Кенжа ўғлим ҳам акаларининг изидан боришига ишонаман...

Биз ҳам аскарликка отланган укаларимизга оқ йўл тилаймиз. Ватан ҳимоясидек шарафли ва масъулиятли ишни кўнгилдагидек бажаришига ишонамиз.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ.

СУРАТЛАРДА: Мустақил республикамизнинг эртанги кун ҳимоячиларини ҳарбий хизматга кузатиш олдидан лавҳалар акс эттирилган.

Виктор Багаев суратлари.

* *Маданият хабарлари*

«ТЕНГДОШ» ЁШЛАР ДАВРАСИДА

«Тенгдош» маданият уйи ижодий жамоаси Ҳамза туманидаги 34-билим юртида бўлди. Асосан ёшлар иштирок этган кеча «Тенгдошим, сени Ватан кутмоқда» деб номланди. Бу ерга ташриф буюрган туман ички ишлар бўлими ходимлари ўсмирлар орасида содир бўлаётган воқеалар, уларнинг оғир оқибатлари ҳақида мисоллар билан гапириб бердилар. Маданият уйининг эстрада гуруҳи, ўзбек халқ чолғу асбоблари ва рақс дасталари ижросидаги дилрабо куй ва қўшиқлар, мафтункор рақслар билим юрти талабалари томонидан зўр қизиқиш билан кутиб олинди.

МАҲАЛЛАДА УЧРАШУВ

Мирзо Улуғбек туманидаги «Янги ҳаёт» маҳалласида ўтказилган оқшом учрашуви барчада яхши таассурот қолдирди. Шу куни «Юлдуз» маданият уйининг «Олтин водий», «Водий» ашула ва рақс дасталари «Оқшомингиз хайрли бўлсин» деб номланган янги дастурни намойиш этдилар. Йиғилганлар ўзбек халқ қўшиқлари, қардош халқлар тароналаридан баҳраманд бўлишди.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

КЎРИК-ТАНЛОВ

ҲАҚИҚИЙ мусиқа дидни тарбиялайди, руҳни тозалайди. Жажжи ўғил-қизларимиз мусиқани нечоғли эрта англаб етсалар, яъни мусиқа билан яқиндан дўстлашсалар бунинг самараси комил инсон тарбияси учун хизмат қилади.

Шаҳримизнинг Собир Раҳимов тумани боғчаларидаги мусиқа раҳбарлари орасида ўтказилган «Мусиқа раҳбари—93» кўрик-танлови ана шу шиор остида ва ана шу эзгу мақсад йўлида ўтказилди. Бир неча босқичда бошланган кўрик-танловнинг ҳал қилувчи қисмига 7 нафар мусиқа раҳбарлари йиғилишди.

Дастлаб иштирокчилар мусиқа илми борасидаги билимларини намойиш этдилар. Сўнгра турли халқ эртаклари қаҳрамонларининг образини яратиш маҳоратларини намойиш қилдилар. Мусиқий тарбия методикаси ва ўзбек халқ чолғу асбоблари борасидаги билим ва кўникмалар синови, айниқса, қизғин тус олди. Пировардида, мусиқа раҳбарлари турли ўйинчоқлар ясаш, тўқиш, тикиш ишлари борасида, болалар билан ишлаш самарадорлигини намоён этиш бобида куч синашдилар.

Чинакам мусиқа ва шодлик байрамига айланган кўрик-танловда ҳакамлар жамоаси Нилуфар Баратовани (299-боғча) ғолиб деб топди. Фарида Обидова (472-боғча) ва Туйғуной Ҳайитшайхова (449-боғча) 2 ва 3-ўринни эгаллашди.

Кўрик-танлов ғолиблари ва иштирокчиларига ҳадялар тақдим этилди.

Саломат ТОШПЎЛАТОВА.

КЎРГАЗМАЛИ САБОҚ

ЮНЕСКО томонидан 1993 йилни Аҳмад Яссавий йили деб эълон қилиниши шарқнинг номдор мутафаккири, шоири ҳаётига ва унинг асарларига қизиқишни кучайтириб юборди.

Мирзо Улуғбек туманидаги 308-мактабнинг 6-«В» синфида ўтказилган адабиёт дарси буюк аждодимиз кечмиши ва унинг бой адабий меросини ўрганишга бағишланди. Кўргазмали сабоққа тумандаги мактабларнинг адабиёт фани ўқитувчилари, халқ маорифи бўлими ходимлари, ота-оналар таклиф этилди. Мактабнинг адабиёт фани муаллимаси Мавжуда Тошпўлатова мутафаккир ва шоирнинг босиб ўтган ҳаёт йўли ҳамда унинг ўзига хос ижоди тўғрисида батафсил ҳикоя қилиб берди. Ўқувчилар Аҳмад Яссавий ҳикматларидан намуналар ўқишиб, уларни шарҳлашди.

Сабоқда иштирок этган Алишер Навоий номидаги адабиёт институтининг илмий ходими, филология фанлари номзоди Раҳимбой Жуманиёзов ва ёзувчи Зоҳир Аълам буюк бобокалонимиз хусусида фикр юритишди. Ўқувчилар ва уларнинг устозлари саволларига жавоб беришди.

Ислом УСМОНОВ.

* *Жаҳон тажрибасидан ўрганиб*

«МЎЪЖИЗА»НИ КИМ ЯРАТАДИ?

ИҚТИСОДИЁТНИНГ «японча» андозаси анчадан бери тилларда достон бўлмоқда. Бунинг боисини турли одамлар турлича баҳолайдилар. Баъзилар ютуқлар манбаини мукаммал технологияларга, бошқалар ишлаб чиқаришнинг тежамкорликка асосланганига, яна бировлар кунчиқар мамлакат одамларининг миллий хусусиятига йўяди. Шубҳасиз, бу унсурлар қудратли иқтисодий тизимнинг таркибий қисмлари ҳисобланади. Ва айнан ана шу таркибий қисмларнинг ўзаро ҳамоҳанглиги, муштараклиги ва бир-бирини тўлдириши натижасида мўъжиза юз берди десак, хато қилмаган бўламиз. Лекин шу билан бирга Япония тараққиётининг бош омили — унинг меҳнатсевар халқи эканлигини эътироф этиш лозим. Зотан, ходимлар сиёсати, меҳнатни ташкил этишнинг японча, ўзига хос услуби ниҳоятда катта аҳамиятга молик.

Хўш, иқтисодиёт японча андозасининг асоси қай тахлитда шаклланади? Биз мазкур савол билан яқинда Ўзбекистон савдо-саноат доиралари вакиллари қаторида Японияга бориб келган «Тошкент тўқимачилик комбинати» ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси директори Ботир Қодирович ЭРГАШЕВга мурожаат қилдик.

— Японияликларнинг меҳнатга, иш жойига муносабати,— деди Ботир Эргашев, — етти иқлимга ёйилган. Амалдаги бир умрлик ишга ёллаш тизими ўлароқ, бирор ерга ишга кириш японлар ҳаётида муҳим босқич ҳисобланади.

Шуниси эътиборга лойиқки, муайян компания ёхуд фирмага мансублиги ходимнинг нуфузини, келажагини белгилабгина қолмай, унинг таниш-билишлар доираси катта-кичиклигини, қўли «калта-узунлиги»ни билдиради.

Бунинг иккинчи томони ҳам бор. Фирма ва корпорациялар кадрларни жой-жойига қўйишга, ходимларни саралаб олишга ниҳоятда катта эътибор беришади. Негаки, бу масала компания муваффақиятининг гарови саналади.

Японияда ишга кириш осон эмас. Масалан «Сони» корпорацияси маъмуриятининг айтишича, бунинг учун даъвогарлар аввал ёзма ва оғзаки имтиҳон топширишлари, кейин суҳбатдан ўтишлари ва тест саволларига жавоб беришлари лозим.

Қизиғи шундаки, даъвогарнинг мактабни ёхуд олий ўқув юртини қандай баҳоларга тугатгани компанияларни заррача ўйлатмайди. Аввало бу одамнинг инсоний фазилатлари, табиати «Сони» корпорацияси вакилларига хуш келиши керак. Даъвогар минг ақлли, билимдон бўлсин, агар одамлар билан чиқиша олмаса, уни икки дунёда ҳам «Сони»га ишга олишмайди.

— Япония саноат доираларида олий ўқув юртига нисбатан бундай совуқ муносабатнинг боиси нима?

— «Сони» корпорациясидагиларнинг фикрича, техника тараққиётининг тезкор суръати олий ўқув юртини битирган ҳар қандай талабани фирманинг ўзида қайта ўқитиш лозимлигини тақозо этади. Шунинг учун ишга қабул қилишда асосий эътибор даъвогарлар билим савиясининг чуқур-саёзлигига эмас, балки фирма манфаатлари йўлида хулқ-атворини ўзгартиришга нечоғлик мойиллиги бор-йўқлигига қаратилади.

— Шу ўринда беихтиёр бир савол туғилади: хўш, бирор бир ходим ишга қабул қилингандан кейин хизмат вазифасини уддалай олмасачи?

— Биз ҳам япон ишбилармонларига шундай саволни бердик. Уларнинг фикрича сон-саноқсиз синов чиғириқларидан ўтган ходим муайян фирманинг «қобиғидан» четга чиқа олмайди. Тўғри беайб парвардигор дейишади. У ёки бу ходим топширилган вазифани уддалай олмаслиги мумкин. Лекин бундай ҳолларда фирма раҳбарлари ходимни бошқа ишга, бошқа участкага, хуллас қўлидан иш келадиган бошқа жабҳага ўтказишлари мумкин. Ишқилиб бу ходим компаниянинг кўз кўрмас қоидаларига бўйсунса, ҳар қандай буйруқни бажаришга тайёр бўлса бўлгани.

— Агар ишга киришда чуқур билим талаб этилмайдиган бўлса, диплом ҳеч қандай роль ўйнамаса, у ҳолда Япониядаги олий ўқув юртларининг не кераги бор экан?

— Кунчиқар мамлакат университетлари вакилларининг айтишича, олий ўқув юрти дипломи иш билан бандлик кафолатини беради. Агар сиз университетни битирган бўлсангиз, билингки кўчада қолмайсиз. Лекин бошқа томондан, японялик ёшларнинг келажакда қайси компания ёки фирмада ишлаши битираётган университет нуфузи билан бевосита боғлиқ. Масалан, Японияннг барча сиёсий арбоблари Токио университетини битириб чиққан. Японларда «Токио университетини битирсанг бош вазир бўласан» деган ибора ҳам бор.

Маълум бўлишича, бу ердаги олий ўқув юртлари етук мутахассисларни тайёрлашга эмас, балки бўлажак касб эгаларининг фикрлаш доирасини кенгайтиришга хизмат қилар экан.

Ишлаб чиқаришнинг японча тизимини ўрганган таниқли олим Ж. Вороноффнинг таъкидлашича, бирор бир кишини ишга қабул қилишда Япония компаниялари қуйидаги дастуриламалга асосланадилар:

«Бизга мисоли оқ қоғоз ўрнига ўтадиган киши даркор. Биз бу «оқ қоғоз»га хоҳлаган нарсани ёза олишимиз керак. Биз ҳаддан ташқари фаол ва ташаббускор одамларни ёқтирмаймиз».

— Мана компания бирор кишини ишга қабул қилди, дейлик. Хўш, ундан кейин бу «оқ қоғоз» қандай тўлдирилади?

— Янги ишга кирган ходим компания остонасидан ҳатлар-ҳатламас, узоқ йилларга чўзиладиган «исканжа» остига олинади. У ҳаттоки қандай мансабга ўтиргани, қандай вазифаларни бажариши лозимлигидан ҳам бехабар бўлади. Компания қозонида обдон пишитиш мақсадида ходим бир ишни ўзлаштиргандан кейин, уни қийинроқ бошқа ишга, кейин янада мураккаброқ бошқа бирига ўтказишади. Қизиғи шундаки, ходим ҳар бир ўзлаштирилган босқич бўйича имтиҳон топшириши шарт. Боз устига, японияликларнинг фикрича, ходим доимий равишда бир жойдан бошқа жойга қанча кўп кўчирилса, унда компанияга мутелик ҳисси шунча кучаяди.

Ваҳоланки, Японияда ходим нечоғли муте, содиқ ва қарам бўлса, хизмат пиллапоясидан кўтарилиши шунча осон бўлади.

Япония фирмаларининг йиллар давомида шаклланган қонунларига кўра, ҳар бир ходимдан ўз малакасини муттасил равишда ошириб бориши ва иш билан бирга ўқишни давом эттириши талаб этилади. Масалан, биргина «Сони» корпорациясида муҳандис-хизматчиларни қайта тайёрлайдиган 200 дан зиёд махсус семинар фаолият кўрсатади. Таълим тадбирлари аксарият ҳолларда ишдан ажралмаган ҳолда олиб борилгани сабабли, ходимдан катта сабот-матонатни талаб қилади. Юқори мансабни эгаллаши учун японялик мутахассис анча тер тўкиши лозим.

Япония ишбилармонлари ташкилотлари уюшмаси берган маълумотларга қараганда, ходим бўлим мудири бўлиши учун камида 15—20 йил муттасил ишлаб ўқиши, департамент (бўлинма) раҳбарлиги курсисини эгаллаш учун эса 25—30 йил тер тўкиши даркор.

Устига-устак, бу лавозимларни эгаллаш учун бир олам имтиҳон топшириш ва ҳамкасблари ўртасидаги рақобатига бардош бериш заруратини ҳам эслатмоқ жоиз.

— Ботир Қодирович, ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг японча андозасидан Ўзбекистонда ҳам фойдаланиш мумкинми?

— Бир пайтлар бизда «ҳамма гап—кадрларда» деган шиор бўларди. Афсуски, кейинчалик бу нақл ёдимиздан кўтарилди.

Суҳбатдош Толиб НУРМУҲАМЕДОВ.

* *Нуқтаи назар*

МАЪНАВИЯТИМИЗ САЛОҲИЯТИ

Ушбу мавзуга мурожаатни тақозо қилаётган мураккаб, масъулиятли давримиз бир қатор бошқа масалаларни ҳам аниқлаб олишимизни заруратга айлантирмоқда. Фикримизча, улар асосан қуйидагилардан иборат:

— Фалсафа ўзи нима?

— Фалсафанинг илмий моҳияти ва ижтимоий вазифаси, деганда биз нимани тушунамиз?

— Биз қандай фалсафий тарихга эгамиз ва бугун уни қайси меросга таянган ҳолда ривожлантиришимиз зарур?

— Бу борада кейинги 70 йиллик тарихимиз қандай сабоқлар бермоқда?

— Мустақил Ўзбекистоннинг фалсафий қиёфаси қандай бўлмоғи лозим ва ҳоказолар.

Бу саволларга жавоб топмасдан, фалсафа фанининг долзарб вазифаларини аниқлаб олишимиз амри маҳолдир. Албатта, бу ерда гап ҳозирги кундаги фалсафа илмининг биринчи галдаги муаммолари, илмий-назарий таҳлили хусусида бормоғи талаб этилади.

Фалсафанинг ўзи нима, деган саволнинг келиб чиқиш сабабига келсак, у қуйидагича: кейинги ўн йиллар давомида ўзининг кўп жиҳатлари билан ҳаётдан ажраган, асосан мадҳиябозлик билан шуғулланиш дардига мубтало бўлган фалсафадан зада бўлган кишилар фалсафанинг ўзи керакмикин мазмунидаги масалани кўтармоқдалар... Бунга жавобан биз шуни айтишимиз мумкин: мабодо, фалсафа фақат сафсатадан иборат бўлганда эди, инсоният ундан аллақачон воз кечган, тарихдан маълум ва машҳур ақл-заковат эгаларини, буюк алломаларни файласуфлар, деб атамаган бўларди. Ақлли гап соҳибини одатда файласуф бўлиб кет-э... дейишган. **Бу — биринчидан.**

Иккинчидан, фалсафа одамларни афсонавий-диний қарашлар қониқтирмай қўйганлиги боис оламни ақл, тафаккурга таяниб, назарий жиҳатдан таҳлил этиш шакли сифатида вужудга келган.

Учинчидан, инсонлар, жамият ҳаётини маънавиятсиз тасаввур этиб бўлмайди. Маънавиятнинг турли-туман кўринишлари, турлари воқеликни тегишли шакл ва воситалар ёрдамида акс эттиради. Яхлит, бир бутун дунё, ижтимоий тараққиёт умумий қонунлари, инсон ҳаёти, уларнинг туб маъноси ва мазмунига оид масалаларни ўрганиш билан фақат фалсафа шуғулланади.

Тўртинчидан, жамиятни инсоний негизда ташкил этиш кенг ва чуқур фалсафий умумлашмалар воситасида фикр юритишни тақозо этади. И. А. Каримов ўзининг «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» китобида мамлакатимизни мустабидчиликдан инсонпарвар, демократик тартиботлар шароитига ўтиши тубида ётган маънавий жараённи «одамлар учун мутлақо янги ҳаёт фалсафаси...», деб атагани ҳам айнан шуни англатади.

Бешинчидан, том маънодаги фалсафа инсон ақл-заковати, онги, тафаккурини мутеликка, тобеликка мубтало этувчи ғайри-илмий қарашлар, тасаввурлардан фарқли ўлароқ, уларни ҳурликка, жасоратга даъват этиш тимсолидир. Шу туфайли бўлса керак, илғор фалсафий фикр намояндаларига қадим замонлардан фоний дунё зўравонлари тинчлиги, осойишталигига раҳна солувчилар, деб қараб келинган...

Олтинчидан, ўз олдига жамиятимизнинг ҳар бир фуқароси учун инсонга муносиб турмуш шароитларини муҳайё этишни олий мақсад қилиб қўйган мустақил Ўзбекистонимизда фалсафа илмига бўлган эҳтиёжнинг ўсиб бораётганлиги айнан мана шу мақсаднинг олижанoблиги ҳамда унга фалсафасиз ҳеч ҳам эришиб бўлмасликнинг ёрқин далилидир.

Фалсафанинг илмий моҳияти ва ижтимоий вазифаси масаласига келсак, у фикримизча, қуйидагилар билан белгиланади:

Биринчидан, фалсафани қисқа қилиб, сабабиятлар тўғрисидаги фан, деб аташ ҳам мумкин. У, бир томондан, илм-фаннинг бошқа соҳалари учун усулий негиз бўлиб хизмат қилса, иккинчи томондан, амалиёт учун муайян ҳодисани бартараф этиш ёхуд яратиш, аввалaмбор, уларнинг мавжудлиги ёки мавжуд эмасликларининг туб сабабларини аниқлаш зарурлигини англаб етишга даъват этади. Зеро, ҳам айрим шахслар, ҳам расмий сиёсат даражаларида йўл қўйиладиган кўпгина хато ва қусурлар айнан сабаб ҳамда оқибатни фарқлай билмасликка бориб тақалади.

Иккинчидан, фалсафа нафақат илм, балки у айни пайтда ижтимоий онг шакли ҳамдир. Аммо, бундан фалсафий онг ҳар бир кимсага хос хусусият экан-да, деган хулоса келиб, чиқмаслиги керак.

Одамларда дунё, жамият, инсон, уларнинг моҳиятини англашга бўлган эҳтиёж, зарурат мавжуд бўлади. Бироқ, улар ҳамиша ҳам ёки ўз-ўзидан юзага чиқмайди. Ижтимоий ҳаётнинг туб асосларини ўзгартиришда фаол иштирок этувчиларгина бу эҳтиёж, заруратни амалга оширилаётган вазифалар кўламида, даражасида рўёбга чиқарадилар. Бутун жамиятни инсоний асосда қайта қуриш вазифаси барча фуқаролардан ушбу жараёнда фаол иштирок этишни, амалга оширилишга тегишли ўзгаришларнинг маъно ҳамда мазмунини пухта англаб етишни тақозо этади. Фалсафий жиҳатдан таҳлил қилинган, ижтимоий-сиёсий нуқтаи назар сифатида кенг омма томонидан идрок этилган ғояларгина жамиятнинг равон ривожланишини таъминловчи қудратли омилга айланиши мумкин. Бу эса, ўз навбатида, муайян саъй-ҳаракатларнинг амалга оширилишини тақозо этади.

Хўш, биз бунинг учун етарли асосга эгамизми? Аждодларимиз қолдирган мерос билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Бироқ, мероснинг ўзи билан фахрланиш камлик қилади. Уни чуқур ўрганмоқ керак ва амалий ҳаётимизнинг мустаҳкам моддий ва маънавий устунларига айлантиришимиз лозим. Албатта, бу соҳада муайян ишлар қилинган. Аммо, бизга маълум ва ҳали тўла маълум бўлмаган сабабларга кўра, маънавий меросимизни ўрганиш, уларни ижтимоий ҳаётимизнинг муҳим омили, таркибий қисмига айлантиришда жиддий хато ва қусурларга йўл қўйилган. Ўтмишдаги файласуфларни қўпол тарзда «материалистлар» ҳамда «идеалистлар»га, «диалектик» ҳамда «метафизик»лар ва ҳоказоларга бўлиб, биринчиларига алоҳида «муҳаббат» билан, иккинчиларига эса «нафрат» билан қараш шулардан бир шингили, холос. Мен бу билан фалсафада бундай йўналишлар ва уларга мансуб файласуфлар бўлмаганлар, демоқчи эмасман. Бу ерда гап тарих учун, ўрганиш учун уларнинг барчаси «бирдай қадрли» эканликлари ҳақида бормоқда. Бундан ташқари, диалектик фалсафа ўтмишдаги ушбу фалсафий оқимларнинг барча ижобий томонларини ўзида мужассамлаштирганлиги билан ҳам кучлидир.

Фалсафа фанининг бугунги долзарб муаммолари, вазифаларини таҳлил қилишда кейинги 70 йилнинг сабоқларини ҳар томонлама, чуқур ўрганиш алоҳида аҳамиятга эга. Бу борада, биз, ҳозирча, кўпроқ ўтмишга тош отишни кузатмоқдамиз. Бу қабилдаги иш ҳеч қачон на ахлоқий, на илмий жиҳатлардан хайрли иш ҳисобланмаган. Ўтмиш ҳамиша ўзининг сабоқлари билан қадрлидир. Тарих тавқи-лаънат ёки сажда қилиш учун асос бўла олмайди. Унинг ижобий томонларини сақлаб қолган ҳолда, салбий томонларидан холи бўлиш олға қараб боришнинг муҳим омилидир. Ўзимиз кеча оғиз кўпиртириб гапирган нарсалардан бир зумда воз кечиш ҳам бизни юксак маънавиятга мансуб эканлигимиздан далолат бермаса керак... Агар шундай ҳолни табиий, деб қараладиган бўлса, унда кечаги «консерваторлар» бугун ўта «инқилобчи», кечаги «диссидентлар» эса, бугун «консерваторлар» бўлиб қоладилар ва шундай вазият кузатилмоқда ҳам...

Шу кунда биз ўзимизнинг кечаги фалсафий «эътиқодимиздан», яъни диалектик материализм фалсафасидан воз кечгандай бўлаётирмиз. Масалага жиддий ёндошадиган бўлсак, унда шундай савол туғилади: биз кеча эътиқод қилган фалсафа ҳақиқатда ҳам диалектик материализм эдими ёки йўқми? Мабодо, у ана шундай фалсафа бўлган экан, нега биз моддийликни бирламчи, деб ҳисоблаган ҳолда ижтимоий онгимизнинг айни шу негизларини — иқтисодни, мулкчиликни, ишлаб чиқариш соҳасини такомиллаштирмадик, уларни юксак маънавиятни шакллантириш омилига айлантирмадик? Нега биз ижтимоий онгни, инсон ақл-заковатини, маънавиятни ҳамиша моддийликдан кейинги, иккинчи ўринга қўйдик, уларнинг яратувчилик, бунёдкорлик табиатини инкор этдик ва натижада, зиёлиларни камситдик? Нима учун ҳаётимиздаги салбий иллатларнинг бош сабабларини фақат онг, маънавият, яъни «иккиламчи» ҳодисалар олами қусурларидан ахтардик?

Барча жиддий нуқсонларга хусусан, фалсафани, унинг асл моҳиятига зид тарзда, расмий сиёсатнинг дастёрига айлантирилишига қарамай, бу соҳада муайян ютуқларга эришилди ҳам. Шу боис бўлса керак, бугун биз академиклар — Иброҳим Мўминов, Воҳид Зоҳидов, Фанлар академияси мухбир аъзоси Ҳайдар Пўлатовларнинг номини фахр билан тилга оламиз. Айни пайтда академиклар — М. Хайруллаев, Э. Юсупов, мухбир аъзолар А. Валиев, М. Баратов, Ж. Туленов, С. Турсунмуҳамедов, фан докторлари, профессорлар Р. Абдушукуров, О. Файзуллаев, Қ. Хоназаров, А. Ортиқов, Б. Исмоилов, О. Умурзоқова, М. Абдуллаева, К. Иванова, В. Никитченко, К. Содиқов, Х. Воҳидов, М. Усмонов, С. Шермуҳамедов, Х. Шайхова, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби С. Азимов, профессорлар — Н. Мирошхина, Ж. Бобоев, Х. Расулев, А. Аюпов, доцент Н. Косенков ва бошқаларнинг илмий ишларини, хизматларини алоҳида қайд қиламиз.

Мустақил Ўзбекистоннинг замонавий фалсафий қиёфасининг шаклланиши кечаги кунимизнинг барча ижобий ва салбий қирраларини четлаб ўтиб юз бериши асло мумкин эмас.

Ватанимизнинг нурли истиқболи, истиқлолимизнинг қай даражада мустаҳкам бўлиши ҳал қилувчи даражада маънавиятимизнинг салоҳиятига боғлиқ. Маънавиятнинг салоҳияти эса, унга қандай фалсафий руҳ озуқа бераётганлиги билан ўлчанади. Бир сўз билан айтганда, биз олдимизда турган тақдириломон вазифалар кўламига монанд фалсафий фикрлар ривожига муҳтожмиз. Бу борада нимаики талаб этилса, шуларни уддалашга бел боғламоғимиз, жаҳондаги эрксевар, маданий халқлар орасида Ўзбекистоннинг ўзига хос ўрни, жумладан, мафтункор фалсафий қиёфаси бўлишлигига муносиб ҳиссамизни қўшмоғимиз даркор. Бу бизнинг ибратли ўтмишимиз, ҳозирги масъулиятли кунимиз ҳамда буюк келажак олдидаги юксак ахлоқий ва илмий бурчимиздир.

Абдулҳофиз ЖАЛОЛОВ, фалсафа фанлари доктори.

* *Маданий меросимиздан*

БАРҲАЁТ НАВОЛАР

БУЮК аллома Мирзо Улуғбек ҳазратлари «Давлату динлар йўқ бўлиб кетиши, подшоҳликлар емирилиши мумкин аммо, илми-урфон ҳеч қачон йўқолмайди». — дея лутф қилганларида тамомила ҳақ эдилар. Чиндан ҳам, Курраи Замин ўз бағридан неча-неча давлатларга жой ажратди, қанчадан-қанча арслонвор эрларга зафар ва шавкат тожини кийдирди. Ушбу давлатларнинг мустаҳкам ҳудудларини бузиш, ўша лаълу жавоҳирларга кўмилган тожларнинг жилвасини сўндириш жаҳондаги ҳеч бир паҳлавон, ҳеч қайси қудратли қўшинга насиб этмаган тақдирда ҳам, барибир улар йўқлик қаърига юз тутдилар. Уларни маҳв эта олган ягона куч — вақтдир. Вақт ўтиши билан Искандар бунёд этган қудратли давлат чил-парчин бўлди, аммо буюк фотиҳ билан ёнма-ён юрган аллома, Арасту яратган муаззам асарлар ҳали-ҳануз нур ва жило таратмоқда...

Бу тонг ҳам Қуёшни қаршилар эканман, узоқ-узоқлардан сеҳрсоз ва мумтоз «Наво» куйининг нафис ва ёқимли тароналарини эшитдим. Уни тинглаб хаёлим яна Вақт денгизи тубига шўнғиди.

Куй оҳангига вобаста кўз олдимда ўтмиш гавдаланади. Бу куй салкам бир ярим минг йиллик йўлни босиб ўтиб, бизнинг замонамизгача етиб келган, бу сеҳрли оқимлар, мафтункор тароналар Шарқ мусиқасининг энг буюк намояндаси, жаҳон мусиқа назарияси ва нотанинг асосчиси Борбаднинг ижодига мансуб эди. Мусиқа ихлосмандларининг ҳаммаси ҳам у ҳақда билавермайди.

Борбад ҳақида Абу Наср Форобий, Абу Абдулло Рудакий, Абулқосим Фирдавсий, Низомий ва Навоий асарларида жуда кўп маълумотлар бор. Улар буюк мусиқачининг беқиёс гўзал санъати, мусиқий қобилиятини юқори баҳолаганлар.

Борбад 589 йили Марв шаҳри (ҳозирги Туркманистон)да туғилади. Ота-онадан ёш етим қолган Борбаднинг йигитлик йиллари Шарқнинг турли шаҳарларида машҳур мадрасаларда илм олиш билан ўтди. Ўн етти-ўн саккиз ёшидаёқ у эрон, афғон, араб, ҳинд халқларининг куй ва қўшиқларини маҳорат билан ижро этиб, шу ердаги халқнинг шуҳратини қозонган эди. Унинг довруғини эшитган Эрон шоҳи Ҳусрав Парвиз (591—628) Борбадни саройининг бош созандаси этиб тайинлайди.

Борбад етук созанда, бастакор, шоир, ҳофиз ва раққос эди. У ўзи ёзган шеърига ўзи куй басталар ва ижро этарди. Шарқ чолғу асбоблари орасида машҳур бўлган барбат торли асбоби ҳам Борбад тафаккурининг маҳсулидир. Демак, буюк мусиқачи нафақат санъаткор ва шоир, балки яхшигина чолғусоз уста ҳам бўлган экан. У ихтиро қилган барбат сози ўз мукаммаллиги ва бенуқсонлиги билан шуҳрат қозонган. Жаҳонда Страдивари скрипкаси, ғижжаки Бобурий сингари ноёб созлар қаторида барбат ҳам бетакрор ихтиролардан саналади.

Борбад табиатга, олам гўзалликларига ошиқ шоиртабиат инсон эди. Шу сабабдан унинг деярли барча асарлари табиат чиройи, фасллар жозибаси билан йўғрилган. «Сабз баҳор», «Роҳи гул», «Оронши хуршиди моҳ», «Гулзор», «Наво» куйлари шулар жумласидандир.

Борбад яратган куйлар ҳанузгача ижро этилади. Унинг «Гулнуш», «Зерафканд», «Оромиши жон», «Даргали» каби куй ва қўшиқлари араб, эрон ва турк халқлари томонидан севиб куйланади. Айниқса, Арабистонда Борбадга катта эҳтиром ва муҳаббат билан қарайдилар, унинг асарларини кўз қорачиғидай асраб, ижро этадилар. Ўрта Осиёда ҳам Борбад ижодининг намуналари сақланиб қолинган. Жумладан, халқимиз томонидан севиб тингланадиган «Шашмақом» мажмуидаги «Наврўзи бўзург», «Хисравоний», «Наврўзи ажам», «Наврўзи хоро» мақом йўлларида Борбад яратган куйлар жуда кўп.

Борбад бастакорликда нақадар улкан ютуқларга эришган бўлса, созандаликда ҳам шунчалик катта салоҳият кўрсатди. Борбад созидан ташқари, у танбур, руд, даф, кўс, табл, кўбиз, табурок, зир, най, чағана, шайпур, арғунун, қонун каби қадимий Шарқ мусиқа асбобларидан бемалол тарона қила олган.

Бутун умрини гўзаллик оламининг гуллаб-яшнашига бағишлаган, фақат ўз сози барбатни ҳамда халқнигина севган буюк санъаткорнинг сўнгги кунлари аянчли ва аччиқ кечган. Ёши ўтиб қолган мусиқачининг ижоди гуллаб-яшнаган бир замонда Ҳусрав Парвиз ўз ўғли Шерўя томонидан ўлдирилади. Ўз ҳомийси ва ота ўрнида оталик қилган валинеъматининг ўлиши Борбадга қаттиқ таъсир қилади. У қон йиғлаб Ҳусравни ўзи ювиб-тарайди, ўзи мозорга элтиб, ўша ерда ўзининг машҳур, ҳанузгача олам олқишига сазовор бўлиб келаётган «Хусравоний» куйини чалиб, шоҳни дафн этади. Кейин эса барбатини синдиради ва бош бармоғини кесиб қасам ичади. Шундан сўнг эгнига кулоҳу жанда кийиб, дарвешона ҳаёт кечира бошлайди.

Борбад VII асрнинг ўрталарида она шаҳри Марвга қайтиб келиб, шу ерда вафот этади.

Радиодан ҳамон «Наво» куйининг ёқимли овози таралади. Борлиқ эса унга жимгина қулоқ солар, гуллар мафтун, булбуллар маст бўлган эди. Хаёл уммонига шўнғиб, вақт денгизининг қаъридан бир ҳовуч дур олиб чиқар эканман, «Наво» куйи ортидан жаранглаган суҳандоннинг сўзларидан хаёлим сергак тортди.

— Сиз Барҳаёт наволардан тингладингиз.

Ҳа, унинг наволари асрлар оша барҳаётдир.

Хайрулло НУРИДДИНОВ.

* *Касбга йўналтириш*

ОИЛАДА ШАКЛЛАНАДИ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институтининг жамиятшунослик бўлими ходимлари олиб борган тадқиқот ёшларни касб-ҳунарга йўналтириш ва унга ота-оналар фаолияти таъсирини ўрганишга бағишланди. Гуруҳлар бўйича ўтказилган савол-жавобда 616 та 10-синф ўқувчиси, 420 та ота-она қатнашди.

Тадқиқотлар натижаси шуни кўрсатдики, онлада болани касб-ҳунарга йўналтиришнинг муҳим омили ота-она мавқеи экан. Масалан, ўз фарзандларини олий маълумот олишга йўналтирган ота-оналар 48,9 фоизни, ўрта маълумот олишга 58,9 фоиз, ўрта махсус маълумотга 67,9 фоиз, махсус техник — 64,7 фоиз, олий —69,1 фоизни ташкил этган. Яъни ота-оналар орасида қанчалик олий маълумотлилар кўп бўлса, олий маълумот олишга интилиш шунча кўп эканлиги кузатилган.

Мактаб ўқувчилари билан ўтказилган сўров натижалари шуни кўрсатдики, кўпчиликнинг касб танлашида оила асосий омил бўлган. Ота-она маслаҳати билан 53,2 фоиз мактаб боласи касб танлаган. Меҳнат ўқитувчиси касбини ўқитувчилар маслаҳати бўйича —30,4 фоиз, оммавий ахборот воситалари орқали 22,6 фоиз ўқувчи танлаган. Қизиғи шундаки, ишлаб чиқариш илғорлари билан бўлган учрашувдан жуда кам, тахминан 3,4 ва 3,9 фоиз бола бу омилдан фойдаланган.

Ўзбекистон Республикаси социологик тадқиқотлар ўтказиш маркази томонидан 15 ёшдан 18 ёшгача бўлган 438 йигит ва 550 қиз бола сўров қилинди. Улардан 485 та ўзбек, 289 рус ва 204 бола бошқа миллат вакиллари. Сўров хулосалари шуни кўрсатдики, танланган касблар ёшларда жуда чегараланган, ҳаммаси бўлиб 20 касбдан иборат. Бунинг сабаблари қуйидагича: касблар олами ҳақида етарли маълумотларнинг йўқлиги, ёшларнинг хабарсизлиги, меҳнат бозорини билмай, кам маълум бўлган касблардан, ўз қобилиятини яхши билмай, «ўзига ўлчаб» танланганининг оқибатидир. Сўралганларнинг тўртдан бир қисми маълум бир касбни айтишга қийналди, яъни уларда ҳали касб танлаш режаси шаклланмаган.

Сўралган ёшлар орасида ҳарбий хизмат, учувчи, ҳайдовчи, жисмоний тарбия соҳасини хоҳловчилар кам бўлди. Зотан, мустақил республикамиз ўз армиясига эга бўлиши лозимлиги ҳақиқатдир. Шу муносабат билан ҳарбий соҳадаги мутахассисларга бўлган талаб ўз-ўзидан пайдо бўлади. Танланган касблардан биринчи ўринда ҳунар эгаллаш туради, сўнгра давлат идоралари, учинчи ўринда кичик ташкилотлар, сўралганларнинг камчилиги аниқ жавоб бера олмади.

Ўсмирни касбга йўналтириш ҳақида гап кетганда шуни қайд этиш лозимки, уларнинг маълумот ёки касб олиши кўпроқ умумий ижтимоий йўналиш касб этмоқда. Бу йўналиш жамиятнинг ижтимоий қурилиши у ёки бу ижтимоий гуруҳга кириш, шаҳар ёки қишлоқда яшаш ва ҳоказога қаратилгандир. Шаклланаётган бундай йўналишлар, кейинчалик ҳаёт режаларини шакллантиради: ўқишни давом эттириш, ёки мактабни битириб ишлаш, ким бўлмоқ керак кабилар шулар жумласидандир.

Юқори синф ўқувчиси учун касб танлашга асосий маслаҳатчи ва воситачи бу оиладир. Оилада қарор топган кўникмалар тизимига кўра оила юқори синф ўқувчиларига бўлган турли ижтимоий таъсирларни сингдиради ва уларнинг режаларигагина эмас, балки ҳақиқатан касб танлашига ҳам таъсир ўтказади.

Зуҳра ҚОДИРОВА,
руҳшунослик фанлари номзоди.

* *Ёдномалар*

ТУҒМА ИСТЕЪДОД СОҲИБИ

ХАЛҚИМИЗ ниҳоятда иқтидорли. Буни барча тан олган. Берлинда бўлган анжуманда, Хитой шаҳарларида, Югославиянинг соҳилларида, Руминиянинг қадимий бинолари, замонавий театрларида бўлган учрашув ва давра суҳбатларида санъатимиз намояндалари ҳақида ҳавас билан сўзлаган дўстларимизни ҳамиша эслайман. Шундай ватандошларимиздан бири — андижонлик, ўнлаб фильм ва спектаклларда роллар ўйнаган, оламга танилган Асаджон Исматовдир.

Бу актёр гоҳ Султон Ҳусайн, гоҳ хон Бобохон, гоҳ Жаббор ота каби қаҳрамонлар қиёфасида хонадонимизга ҳали ҳам кириб келади. Шунда биз кичик экран олдидан кетолмаймиз, завқ оламиз. Айни бир вақтда шундай истеъдод эгалари бунчалик тез бу дунёни тарк этганларидан ачинамиз, ўксинамиз. Кейин улар бугунги санъатимиз учун хизмат қилганларку, ижрочилик санъатимиз мактаби мукаммаллашуви учун захмат чекканларку, деб умрлари зое кетмаганини ёд этиб, бироз таскин топамиз.

Ўтган йили Куала—Лумпурда дўстона мамлакатдаги ҳамкасбларимиз ўзбек халқининг жаҳон маданиятига қўшган ҳиссасини бир неча бор таъкидладилар. Шунда мен узоқ ўтмишнинг буюк алломаларинигина эмас, яқин-яқинларда фанимизга, санъатимизга хизмат қилиб келганлар ҳақида ҳам ўйладим. Зеро уларсиз бугунги ҳаётимиз камбағалроқ бўларди. Чунончи «Тоҳир ва Зуҳра»га иккинчи — экран умрини берганлар, ҳазрати Алишер Навоийнинг нур томиб турган сиймосини тасвирлаганлар, Ҳусайн Бойқарони илк бор бадиий воситалар ила таърифлаганлар ҳаётимизни теран фикр, юксак ҳис-туйғулар билан бойитмаганлармми?

Шундай мулоҳазалар билан яна ўша маълум ва машҳур асарларга мурожаат этаман. Уларнинг ижодкорлари устахоналарига яна бир бор назар ташлашга эҳтиёж сезаман. Буни қарангки, ҳар гал ўша сирли устахонанинг бир-икки муҳим хусусиятларини ўзим учун кашф этаман.

«Алишер Навоий» суратга олинди. Жамоатчилик кўригидан ўтди. Тез орада у Давлат мукофотини олди. Собиқ СССР таркибидаги иттифоқдош республикалар кинематографчилари бундай совринлардан кўпинча бебаҳра қолардилар. Шу боис ўша фармон эълон қилинган кунини киночиларгина эмас, жамоатчилик, газеталар ҳам кенг нишонладилар. Шунда Асад ака мулоҳазаларини «Қизил Ўзбекистон»да эълон қилган эканлар. Унда бир жумла ўйлантириб қўйди. «Ҳусайн Бойқаро реакцияга тадрижий равишда юз ўгириб боришини кўрсатиш менга, айниқса, қийин бўлди», — деб ёзади роль ижрочиси Асад Исматов. Актёрнинг даҳоси кучлилигини қарангки, ҳақиқатга зид бўлган ҳолатни кўрсатиши мушкул бўлган. Яъни расмий доираларда қабул қилинган (Султонда ижобий фазилат бўлиши мумкин эмас, модомики у Навоийдек зот билан яқин бўлганида ҳам ўз қобиғида ўралашиб қолишини таърифлаш зарурлиги таъкидланар эди. Бундай кўрсатмалар вазир Алишер Навоий образи устида ишлаганларга, Нодиранинг шеъриятини илмий тадқиқ қилганларга ҳам бериларди), лекин сохта, тарихий ҳақиқатдан йироқ концепция актёр эркин ижод этиши учун тўсқинлик қилган. Лекин актёрнинг сезгирлиги, маҳорати, зийраклигини қаранг-ки у фильмнинг марказий саҳналарида Ҳусайн Бойқарони Алишернинг чин дўсти сифатида таърифлайди. Шоир Султон ҳузурига кириши, икки дўст суҳбатлашишини эсланг.

Ҳозир Ҳамза номидаги театрнинг етакчи артистларидан бири Холида Ҳўжаеванинг айтишларича, Асад аканинг дўсти бўлмиш Наби Ғаниев Алишер Навоий, Ҳусайн Бойқаро ижодини яхши билган, уларнинг Гулига бўлган севгисини таърифловчи гўзал форс афсонасини эса қайта-қайта айтиб юрар экан. А. Исматов ҳам бундай манбалардан озиқ олган кўринади.

Ўша кўҳна афсонанинг мазмунини айтиб ўтирмайман. Муштарийлар бобомизнинг севгисини, Гулининг унга садоқатини, Ҳусайннинг ақли, иродасини таърифловчи бу дурдона билан танишдирлар. Бу ўринда санъаткорнинг билим доираси кенглигини, даҳоси кучлилигини, Наби Ғаниевдек дўсти ва устози бўлганлигини қайд қилмоқчиман.

Наби Ғаниев эса дўстини бир кун кўрмаса туролмасди. Ҳар оқшом иккита нон, бир коса иссиқ овқат кўтариб, унинг уйига борар (бу Султон Ҳусайннинг саройлари, нишоналарига ҳеч ўхшамасди), узоқ суҳбатлашар, режаларини айтар эди. Икки дўстнинг ўша учрашувларининг бирор тафсилотини билсак эди! Икки буюк истеъдод учрашган дақиқалар қанчалик завқли, қанчалик мазмунли бўлганини тасаввур этиш ҳам қийин. Ҳар қалай, Асад акадек туғма истеъдод соҳиби ўткир заковатли, билимдон, меҳри дарё Наби акадан ижрочилик санъати сирларинигина эмас, ўтмишни ўрганишни, халқ дурдоналарини қадрлашни, буюк халқимиз вакиллари сиймоларини таърифлашда «доно кўрсатмалар»дан эмас, ҳаёт ҳақиқатидан, қалб даъватидан келиб чиқиш зарурлигини таъкидлаганмикин, деб ўйлайман! Бундай мулоҳазалар-бу икки санъаткор ҳамкорлиги самараси бўлмиш «Тоҳир ва Зуҳра», «Фарғона қизи» ҳамда Комил Ёрматов режиссёрлик қилган «Алишер Навоий» фильмларини кўрганимда пайдо бўлади. Зеро уларда Ғаниевнинг поэтик, нозик режиссураси, Исматовнинг кучли эҳтироси билан омухта бўлиб, яхлит, чуқур образлар яратилишига олиб келганини сезаман. Ўзбек халқининг орзу-умиди, тасаввуридаги сиймоларни гавдалантирган иқтидорли санъаткор ҳаёт билан 1953 йилнинг баҳорида видолашганда, у бор-йўғи 46 йил умр кўрди. Куни кеча у билан хайрлашиш, «алвидо» сўзларини айтиш дақиқалари муҳрланган хроникал кадрларни излаб топдик. Тобутда ётган Асад акани кўриб кўзимизга ёш олдик. Хадрадаги «Родина» деб аталмиш кинотеатр биносида жамоатчилик Асад Исматов билан видолашган. Тобут кўчага аста олиб чиқилди. Очиқ юк машинасига қўйилди. Юзлаб таниш-билишлар, қариндошлар, ҳамкасблар автомашина кетидан Чиғатой қабристонига борганларини оператор бирма-бир суратга олибди.

Видолашувнинг сўнгги дақиқалари. Наби Ғаниев ўксиниб, лаблари қуриб, титраб сўзлайди. Бу кадрларни кўрдим-у, Наби аканинг ижод дақиқаларини тасвирловчи хроникал кадрларни эсладим. Дўсти вафотидан қайғуга келган Наби Ғаниев озиб кетган, ҳомуш, кўз ёшини зўр-базўр тийиб туради, нималарнидир айтади. Менга қолса, Наби аканинг лаблари қимирлашига қараб у талаффуз этган сўзларни тиклашга уриниб кўрардим.

Ўша куни Наби ака уйига келипти-да, эшик ёнида узоқ туриб қолипти. Кейин эшикнинг кесакисига суяниб «Маҳсум (Н. Ғаниевнинг рафиқалари Маҳсумахон), менга бир нарса бўлса, Асадни ёнига қўйинглар» деб уйдагиларни йиғлатиб юборган экан...

Наби ака ниманидир сезганми, ҳар қалай, фожиани қаранг-ки, ўша 1953 йилнинг кузида халқимиз у билан ҳам видолашди. Васиятига кўра «Асаднинг олдига» қўйилди. Яна бир тафсилот: Асад Исматовга аталган қабр тоши Н. Ғаниевга қўйилибди. Наби Ғаниевга аталган қабр тоши Асад акага. Тасодифми бу? Кимдир янглишганми? Ёки икки дўст ҳаётлигида бир тан бир жон бўлиб иш кўргани туфайли ҳамкасб дўстлари уларни вафотидан кейин ҳам ажрата олмаганликлариданми?!

Ҳамидулла АКБАРОВ.

Дов-дарахтлар кийди оқ либос,
Ўйнаб учар кенг осмонда қор.
Юртимизнинг оқ дилига мос,
Оппоқ қорга беланди диёр.

Оғушида мудрайди шаҳар,
Совуқ авжда забтига олиб,
Олам мудрар оппоқ бир саҳар —
Қучоғида қолгандек толиб.

Ғирчиллайди юрганинг заҳот,
Завқ беради, товланади қор.
Гўёки ер: сезмайсан наҳот —
Бағримда борку гулбаҳор!

Ўйнаб учар оппоқ капалак,
Чарх урганча заминга шошар.
Шамол уни қувлайди ҳалак
Гувиллайди хаддидан ошар.

Оқ йўл тилаб янги баҳорга,
Тўшалади оппоқ поёндоз,
Хуш келибсан бизнинг диёрга,
Зумрад қишим, дастурхонинг ёз.

Равиль Альбеков сурат-лавҳаси.

ТАЛАБАЛАР СЕВГАН МУРАББИЙ

Бундан бир неча йил аввал хизмат юзасидан ҳамкасбимиз нефть ва газ факультетининг доценти Абдулла Мавлонов билан хизмат сафарига, Қарши шаҳрига бордик. У ердаги ишларимизни бажариб юрган чоғимизда бизга турли ёшдаги йигитлар рўбарў бўлишар ва биз билан самимий саломлашиб, ҳол-аҳвол сўрашар, келганимизнинг боиси билан қизиқишар, неча кунга келганимизни суриштиришар, қаерда тўхтаганимизни сўрашар эдилар. Кейин билсам улар Абдулла Ваҳобович турли йилларда ўқитган талабалардан экан. Уларнинг аксари ҳозирги кунда жумҳурият нефть ва газ соҳасини ўз елкасида кўтариб келаётган мутахассислар, раҳбар ходимлар, муҳандислар.

Ҳа, Абдулла Мавлонов 1956 йилда Ўрта Осиё политехника институти геология-разведка факультетининг нефть ва газ соҳасини аъло баҳолар билан битириб, кафедрада ишда қолган ва шу вақтга қадар ёшлар тарбияси, уларга замон талаби даражасидаги илмларни бериш билан тинмай шуғулланиб келаётган домлалардандир.

А. Мавлонов ёшлар тарбияси билан бир вақтда, ўз илмини ошириш борасида ҳам изланди, ишлади. У 1965 йилда геология-минералогия фанлари номзоди даражасини ёқлади ва кўп ўтмай кафедранинг доценти лавозимида ишлай бошлади. 1982 йилда чоп этилган «Нефть ва газ ҳозирги ҳаётимизда ва келажакда» илмий-оммабоп китобчанинг, 1992 йилда эса А. Мавлонов «Нефть-газ кони геологияси ва уларни қазиб чиқаришнинг геологик асосланиши» номли дарсликни талабаларга тақдим этди. Бу нефть—газ соҳасида чоп қилинган ўзбек тилидаги биринчи дарслик эди.

Ҳозирги кунда Абдулла Ваҳобович Мавлонов газ соҳаси талабалари учун «газ чиқариш, узатиш, уни тозалаш ва ер остида сақлаш» соҳаси бўйича методик қўлланма ҳисобланган ўзбек тилида масалалар тўплами, барча талаба ва ўқитувчиларга мўлжалланган «Ҳақиқий инсон тарбияси» номли методик тарбиявий қўлланма, «Нефть ва газ халқ хўжалигида» ҳамда «Ўзбекистондаги нефть конларининг очилиш ва ишлатилиш тарихи» номли илмий-оммабоп рисолаларни матбуотда чиқаришга тайёрлаб қўйган. У нефть ва газ соҳасига бағишланган 60 дан ортиқ илмий мақолалар муаллифи, ундан ташқари унинг тарбия, ахлоқ, одоб мавзуларига бағишланган ва ўз соҳасини оммалаштиришга аталган кўплаб мақолалари матбуотда чоп этилиб туради.

Домлани истаган вақтингизда талабалар даврасидан топасиз, у ёшларга маъruзалар ўқийди, амалий машғулотлар ўтказади, одоб-ахлоқ мавзуларида, республикамизнинг истиқболи ҳақида, ўтмишимиз ва миллий қадриятларимиз хусусида факультет ва ётоқхонада суҳбатлар ўтказади, саноатда тажриба ишлари ўтовчи талабаларга раҳбарлик қилади, оммавий ҳашарларда улар билан бирга бўлади.

Доцент А. В. Мавлонов оилали, бола-чақали. Унинг умр йўлдоши 30 йилдан ортиқ енгил саноат соҳаларида ишлаб ҳозирги кунда меҳнат фахрийси ва невараларининг меҳрибон тарбиячиси, фарзандларининг ҳаммаси олий маълумотли муҳандислар, катта қизи яқин кунларда фан номзоди даражасини ёқлаш тараддудида.

Абдулла Мавлонов ўзи истиқомат қиладиган Беруний маҳалла фаолларидан, қўмита аъзоси, маҳалладаги барча жамоатчилик ишларини бажонидил бажаради.

Доцент А. Мавлонов ўзининг самимийлиги, ишга сидқидилдан муносабати, билим доираси ва дунёқарашининг кенглиги, сиёсий ва маънавий онгининг баркамоллиги, ҳалол ва камтаринлиги, ширинсуҳан ва меҳрибон инсонлиги туфайли иш жойида, маҳаллада, оилада ва қариндош-уруғ ҳамда ошна-оғайнилар орасида ўз ўрни ва обрўсига эгадир. Абдулла ака 60 баҳорни қаршилаётган бўлса ҳам ҳали тетик, куч-қувватга тўлган вақти, унда мустақил республикамиз равнақи учун малакали ёшларни тарбиялаш иштиёқи баланд.

Анвар МУҲИДОВ,
Тошкент Техника дорилфунуни геология факультети доценти, геология-минералогия фанлари номзоди.

«МАКТАБ ЙИЛИ—93» ҒОЛИБИ

РЕСПУБЛИКАМИЗДА янги типдаги ўқув маскани сифатида биринчилардан бўлиб очилган Тошкентдаги 300-мактаб-лицей кўпгина умидли ёшларни ўз бағрига олган. Иқтидорли болалар учун бу ерда асосий фанлар сифатида физика, математика, кимёдан чуқур билим берувчи машғулотлар олиб борилмоқда. Мактаб-лицей ўқув дастурида инглиз ва араб тилларини ўқитиш ҳам кўзда тутилган. Бундан ташқари яна қатор фанлардан ўқувчилар пухта билим олмоқдалар. Билим даргоҳи ташкил топганига ҳали маълум фурсат ўтмай мактаб-лицейнинг оталиқ ташкилотлари кўпайиб қолди. Тошкент давлат техника университети билан ҳамкорлик шартномаси тузилди. Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти ҳам иқтидорли ёшлар даргоҳи билан яқин алоқа ўрнатган.

Бундай муносабат педагоглар жамоасини малакали ўқитувчилар, ҳатто таниқли мутахассис олимлар ҳисобига кенгайтириш имконини берди. Эътибор беринг-а, бу ерда 20 дан ортиқ фан номзоди дарс машғулотларини олиб бормоқда.

Қурилган бу каби маърифий тадбирлар таълим ва тарбия сифатида ижобий маънода катта таъсир кўрсатмоқда. Буни 1993 йилда қўлга киритилган ютуқлар мисолида яққол кўриш мумкин. Шу сабабли ҳам илғор педагогик жамоа «Мактаб йили — 93» республика танловига қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди. Ҳакамлар ҳайъати бир овоздан мактаб-лицей жиддий кўрикдан биринчи ўрин олганлигини яқинда маълум қилди.

Акбар АЛИЕВ.

* *Билиб қўйган яхши*

ҚИШ ЛИБОСИ

Қиш ўз ҳукмига кирди. Бу даврда танани совуқ олдириш ёмон асоратларга олиб келиши мумкин. Бундан сақланиш катта аҳамиятга эгадир. Бунинг учун аввало тўғри кийиниб юриш лозим бўлади. Мос кийим ҳар қандай шароитда ҳам тана учун зарур микроиқлим вазифасини ўташини унутмаслигимиз зарур.

Совуқ кунлари юнг астарли ёки юнгдан тўқилган кийимлардан фойдаланишни унутманг. Юнгдан тўқилган матолар ҳавони сақлаш қобилияти билан бошқа матолардан ажралиб туради. Юнгли уст-бош бўлмаган тақдирда аралаш кийим — тўр ич кўйлак (майка) устидан қалин кўйлак, сўнг тўрли кўйлак, қалин матодан тикилган куртка ва чопон (пальто) кийган ҳолда ҳам совуқ таъсиридан сақланса бўлади.

Шуни унутмаслик керакки, оёқ кийимни тўғри танлай билиш ҳам катта аҳамиятга эга. Қиш фаслида қўнжли, чармдан тикилган пойабзал кийган маъқул. Негаки чарм ғовакли бўлиб, бир жиҳатдан оёқни терлашдан сақласа, бошқа томондан иссиқликни яхши тутади. Шунинг учун кейинги пайтда аёлларимиз этик кийишаётгани бежиз эмас.

Эркаклар ҳам оёқ кийимига эътибор қилишлари лозим. Яхшиси, юнгли носки ёки пайпоқ кийилса, булар бўлмаганда эса икки қават оддий ип пайпоқ кийилса, оёқ иссиқ сақланади. Агар икки пайпоқ ўртасига юмшоқ қоғоз қўйсангиз яна ҳам яхши бўлади.

Бизда ўсмирлар, умуман, аҳоли ўртасида бошяланг юриш урфга кирди. Бу одатга барҳам берилса яхши бўлур эди. Бизнингча, ҳозирги кунда, бировга тақлид қилишдан кўра, ўзимизнинг миллий удумларимизга амал қилиб, бош кийимда юрсак фойдадан холи бўлмайди. Бошяланг юришга одатланган кишилар биринчи галда ўз саломатликларига катта зарар келтиришларини унутмасликлари лозим. Муттасил бошяланг юриш оқибатида қон айланиши издан чиқиши, охир-оқибатда эса сурункали бош оғриғи, соч сийраклашиши каби касалликлар рўй бериши мумкин.

Совуқдан сақланишнинг яна бир муҳим омили тўғри овқатланишдир. Совуқ кунлари камида 4 маротаба, энг совуқ кунларида эса 5-6 маротаба иссиқ овқатларни тановул қилиш мақсадга мувофиқдир. Бу даврда таом қуввати одатдагидан 15-20 фоиз юқори бўлса, саломатликка зарар келтирмайди. Бунда эрталабки нонушта билан тушки овқатланишнинг сифатли бўлишига катта эътибор беришни унутмаслик керак.

Қишнинг изғиринли кунларида эрталабки нонушта бўладими, тушлик бўладими ёки йўл устида овқатланишми овқат билан бирга истеъмол қилинадиган ичимликлар (чой, қаҳва, турли хил шарбатлар ва бошқалар) таркибида ширинликлар бўлиши айни муддаодир. Қанд, шакар ва асал изғиринли кунларда танани совуққа чидамли қилади. Яна шу нарсани унутмаслик керакки, йилнинг қолган фаслларида барча таом турларини режали, меъёрдан чиқмай тановул қилиш лозим.

Абдуваҳоб ТОҲИРИЙ,
республика «Саломатлик» марказининг бўлим бошлиғи.

Сергак посбонлар

ҚУРОЛЛАНГАН ВА ХАВФЛИ

Ярим кеча, ҳамма уйқуда. Юрт тинчлигини, эл осойишталигини таъминлашни зиммасига олган милиция ходимларигина бедор. Улар ўз ҳамшаҳарларининг тинчлиги ва осойишталигини ҳушёр туриб қўриқлашарди. Тунги тадбирга чиққан ҳаракатдаги соқчилик хизмати 8-рота милиционерлари Қобул Муҳаммадқулов ва Қаҳрамон Сотимов ҳам ўзларига бириктилган ҳудудда шубҳали бўлган жой ва шахсларни кўздан кечириб, хизмат бурчларини ўтамоқда эдилар.

Бирдан «Ганга» магазини олдида маст ҳолда тўппонча ушлаб юрган кишига кўзлари тушди. Хавфли вазият, қалтис ҳолат, тўғрироғи ўлим билан юзма-юз келиб, тадбиркорлик ва ҳушёрлик кўрсатиб, қуролланган кишини қўлга олиш зарур. Акс ҳолда номаълум киши тепкини босса борми кимларнингдир ҳаёти хавф остида қолиши ҳеч гап эмас эди. Ноўрин ташланган бир қадам ўлимга сабаб бўлиши шубҳасиз.

Тартиб посбонлари ўзларини йўқотмасдан шу заҳоти рация орқали шериклари Рашид Боқиев, Ҳасан Турсуновни ёрдамга чақирдилар. Милиция катта лейтенанти взвод командири Шокир Умаров бошчилигида етиб келган ҳамкасблари ёрдамида қуролли шахсни қўлга олишга муваффақ бўлишди.

Номаълум киши 1958 йилда Сочи шаҳрида туғилган Т. В. Игнатюк бўлиб, унинг ёнида 16 та ўқи билан АПС тўппончаси бор экан. Хайрият бу сафар жиноятчи отишмасиз, ҳеч қандай қурбонларсиз қўлга олинди.

Олдинги сафар эса автомат билан қуролланган Қозоғистондан келган жиноятчини қўлга олиш осон кечмаган эди. Қўлга тушишини билган қонхўр жиноятчи автоматдан ўқ узиб, 8-рота командири, милиция катта лейтенанти Фахриддин Музаффаров, Давлат автотранспорт назорати ходимини ярадор қилган эди. Хайрият шифокорларнинг вақтида кўрсатган ёрдамлари туфайли улар тирик қолдилар.

Бундан бир неча ой олдин 2-рота милиционерлари Шуҳрат Мирусмонов ва Абай Болтабоев Қозоғистондан келган 4 кишини Макаров тўппончаси билан қўлга олишган эди. Кейинги пайтларда бундай ўқ отар қурол билан қора ниятли, нопок кимсаларнинг шаҳримизга ташриф буюриши содир бўлиб турибди. Парчаланиб кетган Иттифоқнинг турли бурчакларида қонли низолар бўлиб, қуролланган гуруҳлар бир-бирини ўлдириб, қанчадан-қанча бегуноҳ кишилар умрига зомин бўлинмоқда.

Тинчлигимизга таҳдид солиш учун келган қора ниятли ҳар бир шахс қўлга олиниши шубҳасиздир. Бу борада ҳаракатдаги соқчилик хизмати милиция ходимлари олиб бораётган ишлари диққатга сазовордир. Токи, шундай фидойи, довюрак инсонлар бор экан, халқимиз тинчлиги ва осойишталиги сақланаверади.

Шовқиддин САМИЕВ.

Таянч шохобчаларида

САМАРА БЕРЯПТИ

Афсуски, кейинги пайтларда ёшлар ўртасида турли тартиббузарликлар, ахлоқсизлик, гиёвандлик, ўғирлик сингари ҳодисаларнинг содир этилишининг гувоҳи бўлмоқдамиз. Бу албатта ота-оналар билан биргаликда кенг жамоатчиликни ҳам ташвишлантирмоқда. Бундай қараганда турли тартиббузарликлар ота-онанинг фарзандининг юриш-туриши билан қизиқмаслиги оқибатида келиб чиқаётгандек туюлади. Масалага чуқурроқ ёндошадиган бўлсак, ахир қўни-қўшни, маҳалла-кўй илгаритдан ўз ҳудудидаги болалар тарбиясига катта эътибор қаратган эмасми ахир.

Зеро, халқимизда «Бир болага етти қўшни ота-она» деб бежиз айтилмаган. Шунинг учун ҳам Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси жиноятчиликнинг олдини олиш бошқармасининг балоғатга етмаганлар билан ишлаш бўлимининг жойлардаги бўлинмалари бор куч-ғайратларини ишга солиб ҳаётдан адашган ўсмирларни тезроқ тўғри йўлга солиш, уларнинг келажакда Ватан учун муносиб хизмат қиладиган, фойдаси тегадиган инсонлар бўлиб етишишлари учун ҳаракат қилмоқдалар. Қуйидаги мисол фикримизга исбот бўла олади.

«Мерганча—5» маҳалласида яшовчи, балоғатга етмаган ўсмир М. яқинда кўчада жанжаллашиб қолди. Шайхонтоҳур тумани Ички ишлар бўлими балоғатга етмаганлар билан ишлаш бўлинмасининг нозири, милиция катта лейтенанти А. Элмуродов, қолаверса маҳалла фаоллари воқеадан хабардор бўлишгач, бу масала эртасигаёқ муҳокамага қўйилди. М.нинг иши юзасидан ўсмирлар нозири А. Элмуродов ва маҳалла фаоллари иштирокида йиғилиш ўтказилди. Унда М.нинг ота-онаси билан суҳбат ўтказилиб, унинг хулқи атрофлича муҳокама қилинди.

Сўнгра уни назорат қилиш маҳалла комитетининг раиси Ҳикматилла ака Ҳасановга юклатилди. Шу куни 76-мактаб ўқувчиси Д.нинг ҳам хулқи кўриб чиқилиб, уни назорат остига олиш мазкур мактаб директорига топширилди.

Йиғилишдан сўнг маҳалла фаоллари участка нозири билан хонадонларда бўлишиб вояга етмаган болаларнинг уй шароитлари билан танишишди. Уларни ишга жойлаштириш хусусида суҳбатлашишди.

— Маҳалламизда 2 та вояга етмаган ўсмирларни ишга жойлаб қўйдик. Буларнинг биттаси куни кеча хулқи муҳокама қилинган М. дир. Энди бизнинг маҳаллада хулқсизлар йўқ ҳисоб, — дейди маҳалла комитетининг раиси Ҳ. Ҳасанов.

Демак, милиция билан маҳалла ўртасидаги бундай ҳамкорликлар ўз самарасини бераяпти.

Ортиқ МАҲМАЮСУПОВ,
милиция старшинаси.

Ҳамкорлик алоқалари

ФРАНЦИЯ ПОЛИЦИЯСИ ВАКИЛЛАРИ ТОШКЕНТДА

Жиноятчиликка қарши кураш — умумхалқ иши эканлиги баралла айтилиб, якдиллик билан унга киришилиши ўзининг самарасини бера бошлади. Эндигина мустақилликка эришган юртининг тинчлигини, равнақини ҳамда халқининг осойишталигини ўйлаб ўз хизмат бурчига астойдил киришган милиция ходимлари бор имкониятни ишга солиб изланишда янгича усулларни жорий этган ҳолда фаолият кўрсата бошлашди. Буларнинг натижасида, қисқа вақт ичида жиноятчиликнинг олдини олиш, унинг турли кўринишларига қарши курашиш ва содир этилган ғайриқонуний ҳаракатларни фош этиш борасида салмоқли ютуқларга эришила бошланди. Бу эса хорижликларнинг эътиборини тортмай қолмади. Кейинги вақтларда турли мамлакат ва ҳамдўстлик республикаларидан ҳуқуқ-тартибот масалалари билан шуғулланувчи кўплаб мутахассислар Республикамизда юритилаётган ишлар билан яқиндан танишиш ва тажриба алмашиш мақсадида бирин-кетин ташриф буюра бошлашди.

Куни кеча Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасига дўстона ташриф билан келган француз полицияси дивизион комиссари, жаноб Николя Жиль бошчилигидаги гуруҳ ҳам айнан шу мақсадда эканлигини билдирди. «Бизни айниқса ходимларни танлаш, уларни хизматга тайёрлаш, тақсимлаш ва мунтазам маҳоратларини ошира боришлари борасида қандай ишлар олиб борилаётгани кўпроқ қизиқтиради», — деди гуруҳ раҳбари.

Франция полицияси вакиллари билан Тошкент шаҳар ИИББ раҳбариятининг қизғин давра суҳбати бўлиб ўтди. Бош бошқарма бошлиғи, милиция генерал-майори Комилжон Ғофуров пойтахтдаги умумий вазият, ҳуқуқ-тартибот хизматидагиларга юклатилган масъулият ва Тошкент милициясининг тузилиши, фаолияти ҳамда олдиларида турган муҳим вазифалар ҳақида қисқача таништириб ўтди. Жаноб Н. Жиль бўлса Франция полицияси ҳақида гап юритди. Суҳбатдан сўнг уларни Бош бошқарма тергов хизматидаги ўқув-методик хонадаги махсус кўргазмали қуроллар билан таништиришди. Шунингдек, ИИББ Жисмоний ва жанговар тайёргарлик марказида бўлиб, замонавий қуроллардан тўғри фойдаланишни ўрганиш, амалий ва назарий, жанговар машғулотлар ҳамда кўргазмали чиқишлар кўрсатилди. ИИББ бошланғич тайёрлов мактабида эндигина хизматга олинган ходимларнинг билим-қобилият ва касб маҳоратларини ошириш борасида олиб борилаётган ишлар билан яқиндан танишишга имконият яратилди.

Франция полициясининг вакиллари ўзларига кўрсатилган эътибор ва кўмакда ниҳоятда мамнун эканликларини билдириб доимо ҳамкорликда, тажриба, маҳорат алмашишда иш юритиш истагида эканликларини билдирдилар.

Абдураҳмон ҲАКИМОВ.

СУРАТДА: франциялик меҳмонлар пойтахт милициясининг фаолияти билан танишмоқдалар.

Тезкор гуруҳ—ҳаракатда

«ҚЎРҚОҚЛАР БИЗДА ИШЛАМАЙДИ»

— Алло, алло, милициями бу?

— Ҳа, ҳа, эшитамиз, гапиринг?

— Боя қўшни уйларнинг биридан автомат отилгандек тириллаган овоз чиқувди, шунинг учун сизларга хабарини берсамми деб...

— Манзилини айтинг?

— Юнусобод, 13-мавзе...

«02» хизматининг тезкор навбатчиси махсус дафтарнинг 31 октябрь куни рўй бераётган ҳодисалар каторига ушбу хабар ва керакли маълумотни киритганча зудлик билан раҳбариятга маълум қилди. Тезкор гуруҳ ходимлари дарҳол белгиланган манзилга етиб келдилар. Якшанба куни бўлгани учунми кўча-кўйда одамлар сийрак. Кун бўйи ҳавонинг авзойи бузилиб туриши жимжитликка қандайдир ғалати тушкунликни ҳам сингдираётгандек эди.

Минг бир хаёлда айтилган манзилдаги хонадонга киришди. Не кўз билан кўришсинки, хонада автомат ўқидан танаси титилиб, қонга беланганича бир аёл ва эркак киши ётарди. Эркак ҳаётдан кўз юмиб бўлибди, аёл эса чалажон. Тезда унга тиббий ёрдам кўрсатилди. Афсуски, кеч бўлган экан. Ҳаётини сақлаб қолишнинг иложи бўлмади.

«Жиноятчи қандай бўлмасин топилиши, тегишли жазога тортилиши лозим», — бу пойтахт милицияси ходимларининг оддий хизматчисидан тортиб катта раҳбаригача ҳар бирининг қатъий сўзига, шиорига айланиб бормоқда. Бу гал ҳам қотилни қўлга олиш мақсадида бутун Тошкент шаҳар милицияси оёққа турди. Аммо унинг шахси ҳам, айни вақтда қаердалиги ҳам номаълум эди.

Текширувлар, изланишлар бор имконият ва маҳоратни ишга солинган ҳолда олиб борила бошланди. Тезкор гуруҳдагилар ва бошқа турли хизмат ходимлари якдиллик билан ишга киришдилар. Тез орада жиноятчи Калашников автоматидан ўқ узгани, унинг қурбони бўлган шахс муқаддам судлангани маълум бўлди. Хонанинг турли бурчагига ташланганича бўшаб ётган шишалар бўлса ушбу шахс жазо муддатини ўтаб қайтганидан сўнг ҳам ўзига тегишли хулоса чиқариб олмаганидан далолат бериб турарди.

Тошкент шаҳрининг турли жойида хизмат бурчини ўтаётган милиция ходимларидан тортиб Ички ишлар Бош бошқармасининг турли хизмат раҳбарларигача мунтазам алоқада бўлиб турдилар. Улар қотил ҳали узоққа кетиб улгурмаганини, Тошкентнинг қайсидир жойида эканлигини ҳис этиб, уни топиб, қўлга олиш ҳаракатида бўлишаётганди. Ҳар қандай кичик ҳодиса ва ҳар қандай шубҳа-гумон зудлик билан махсус тузилган қароргоҳга етказиб турилди. Телефон ва рация, телетайплар тинимсиз ишлаб, турли маълумотлар ёғилиб турди.

Кеч соат 20 лар атрофида Тошкент шаҳрига яқин туманлардан бирида «Москвич» автомашинаси ҳайдовчисига автомат билан ташланиб, ўшкирганча зўравонлигини кўрсатиб ўз ҳукмини ўтказган номаълум шахс ҳақида хабар тарқалди. Бироқ орадан бирмунча вақт ўтган бўлиб жиноятчи у томонлардан анча узоқлашишга улгурганди.

Кўп ўтмай у қандайдир оқ рангли «Жигули»ни эгаллаб олгани ва ҳайдовчисига машинани бошқартириб юргани аниқланди. Аммо айнан қайси номерли машинада эканлиги ва қайси йўналишда кетаётганини билиш жуда мушкул эди. Кетиш узилмай ўтаётган турнақатор машиналарни диққат билан текширган Давлат автомобиль назорати ходимлари диққат-эътиборларини кўпроқ оқ рангли «Жигули»ларга қарата бошладилар. Улар қайси бир машинададир автоматни шайлаб келаётган қотил борлиги ва у ким билан тўқнаш келишини яхши билишса-да ҳеч нарса сезмагандек, лекин эҳтиёткорлик билан ҳайдовчиларнинг ҳужжатлари ва машиналарини текширишарди.

Албатта бундай хавфли вазият уларнинг ҳаётида биринчи бор учраши эмасди. Улар ҳар доим, ҳар қадамда, ҳар дақиқада кутилмаган қуролли жиноятчилар, босқинчилар билан юзма-юз учрашишлари мумкинлигини билиб доимо тайёр туришади. Бунинг устига яқингинада хизмат постида турган икки касбдошларини босқинчилар отиб кетишгани ва сафдошларининг ўчини олиш, жиноятчиларни қўлга тушириш мақсадида отланган учинчи ходим ҳам ушбу қотилларнинг қурбони бўлганини яхши билишади.

Милиция ходимлари қотилни қўлга олиш учун ўқотар ва совуқ қуроллардан ҳимоялайдиган махсус кийимларни кийиб ҳаракат қилишлари ҳам мумкин эди. Аммо улар машинани бошқараётган ҳайдовчини ва кўча-кўйда кетаётиб қотилнинг тасодифий қурбони бўлиши мумкин бўлган йўловчиларнинг хавфсизлигини ўйлаб жиноятчида шубҳа туғдирмаслик мақсадида махсус жанговар кийимда эмас, доимий оддий кийимда хизмат жойларида туришарди. Чунки қандайдир хавф-хатарни сезган жиноятчи қўлидаги автомат билан катта нохушликларни содир этиши эҳтимолдан холи эмасди.

— Қандай бўлмасин, шу бугуноқ қотил топилиши ва қўлга олиниши лозим, — дерди қайта-қайта такрорлаганча, бутун операцияга бевосита ўзи бошчилик қилиб турган Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи, милиция генерал-майори К. Қ. Ғофуров ва ўзи ҳам минг бир режа тузиб жиноятчини ушлаш йўлларини, усулларини изларди.

Фурқат ва Ўзбекистон кўчаларининг кесишган жойидаги чорраҳада турган ДАН ходими, милиция сержанти Музаффар Турсунқулов яқинлашаётган «06» маркали оқ «Жигули»нинг ҳаракатидан шубҳаланди-да қўлидаги хизмат таёғи билан ҳайдовчига тўхтаб, олдига келиш ишорасини қилди. «Жигули» ҳайдовчиси машинани тўхтатгач, бироз ушланиб турди-да секин машинадан тушиб ДАН ходими томонга кела бошлади. М. Турсунқулов кундалик хизмат текширувидек бамайлихотир ҳайдовчининг ҳужжатларини кўздан кечира бошлади. Бироқ тўғридан-тўғри машинага яқинлашиш жуда хавфли эди. Лекин қандай бўлмасин қоронғи кабинада жиноятчининг бор-йўқлиги текшириб кўрилиши керак эди.

ДАН постидан узоқроқда ёрдамга шайланиб турган милиция катта лейтенанти Фахриддин Музаффаров вазиятни тушунгач, тезда патруль машинасида етиб келди-да оқ «Жигули» ва унинг ҳайдовчиси билан суҳбатлашаётган ДАН ходимининг оралиғига машинасини қўйди. Бу билан операцияда кўзда тутилган икки вазифа бажарилди. Яъни бири машинани йўловчилар бўлмаган жойда тўхтатиш бўлса, иккинчиси ҳайдовчини машинадан тушириш, қуролланган қотилдан узоқлатиш эди. Навбатдаги вазифа эса машинани кўздан кечириш.

Ф. Музаффаров «Нива» машинасидан кўтаринки кайфиятда тушди-да йўлда кўпдан буён кўрмаган икки қадрдонини қизиқ тасодиф туфайли учратганини М. Турсунқуловга йўл-йўлакай гапирганча унга яқинлашди. Бир-бирининг кўзига қараб қандай йўл тутишни келишганча Фахриддин яна ортга қайтди. Ҳозиргина келиб тушган патруль машинасининг бир-икки жойини кўздан кечиргандек бўлиб орқасидан айланиб ўтди. Ва шу вақтда «Жигули» кабинасига ҳам назар ташлади. Бир эркак киши энгашиб яшириниб турганини аниқ кўрди, лекин яна ҳеч нарса сезмагандек ўтиб машинага минди. Рацияни олиб махсус тузилган қароргоҳдагиларга қотил шу ерда эканлиги ҳақида ҳеч иккиланмай хабар берди. «Қўлга олинсин» деган буйруқни олди-да зудлик билан машинадан тушди. Бироқ шу заҳоти «Жигули» машинасининг олд ойнасидан автомат ўқлари унга томон бирин-кетин отилиб кела бошлади. Фахриддин ўқдан яраланганига қарамай рацияни амаллаб қўлига олди-да «Автоматдан ота бошлади, мен яраландим, ҳушдан кетяпман», деганча ерга қулади.

Автоматдан отилган ўқлардан ДАН ходими М. Турсунқулов ҳам яраланди. Милиция ходимларига қаттиқ қаршилик кўрсатган, муқаддам бир неча бор судланган жиноятчи эса отишмада оғир яраланди ва ўша ернинг ўзида ҳаётдан абадий кўз юмди. Ундан тортиб олинган Калашников автоматида яна 5 дона ўқ қолган экан.

Тезда тиббий хизмат кўрсатиб касалхонага ётқизилган милиция ходимлари М. Турсунқулов ва Ф. Музаффаровларнинг айни вақтда саломатликлари яхши. Яқин орада яна сафдошлари қаторига қўшилишга умид боғлаб туришибди. Ўтган мудҳиш воқеа улар иродасига таъсир қилгани йўқ. Аксинча, милиция хизматига қизиқишлари янада кучайди. Касалхонада бўлиб бу тўғрида сўз юритганимизда улардан қуйидагича жавоб олдик:

— Биргина ўтган 10 ойда касбдошларимиздан 66 таси турли тан жароҳати олишган, — дея сўз бошлади Фахриддин Музаффаров, — 12 тасидан эса бутунлай жудо бўлдик. Биз ҳар доим олдимизда хавф-хатар турганини, нохуш ҳодисалар кутилмаганда тез-тез учраб туришини яхши биламиз. Шундай бўлса-да бундай масъулиятли ва шу билан бирга шарафли хизматни ўзимиз танлаганмиз. Мана, омадимиз бор экан автомат ўқидан ҳам оғир яраланмадик. Насиб этса тез орада тузалиб яна ҳеч нарса кўрмагандек хизматни давом эттирамиз.

Музаффар Турсунқулов бир жилмайиб хаёл суриб турди-да «Қўрқоқлар милицияга кирмайди», — деб қўя қолди.

Айни вақтда Юнусободда рўй берган қотилликнинг сабабларини ойдинлаштириш мақсадида тергов ишлари олиб борилмоқда.

Абдураҳим ХАЛИЛОВ,
Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси матбуот хизмати ходими, ички хизмат лейтенанти.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги
Тошкент шаҳар Ҳокимининг маданият ишлари бўйича Бош бошқармаси
АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА

мактаб ўқувчиларининг қишки таътил кунларида — **25, 26, 27, 28, 29, 30 декабрь;**
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 январь кунлари соат 11, 13 ва 15.00да

БОЛАЛАР, СИЗЛАР УЧУН!

«ЯНГИ ЙИЛ КЕЧАСИДАГИ АЖОЙИБ САРГУЗАШТЛАР»
(ИККИ БЎЛИМДА)

ҚИЗИҚАРЛИ, ҚУВНОҚ ЯНГИ ЙИЛ АРЧА ТОМОШАЛАРИ

ҚОРБОБО, ҚОРҚИЗ ва бошқа эртак қаҳрамонлари қатнашади.

Чипталарни нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан сотиб олиш мумкин.

ЖАМОА БЎЛИБ КЕЛИШ УЧУН ТАЛАБНОМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Касса ҳар куни соат 10.00 дан 18.00 гача очиқ. Танаффус соат 15.00 дан 16.00 гача.

Маълумот олиш учун телефонлар: 33-33-22, 33-90-81.

В. А. БУГАЕВ НОМИДАГИ ЎРТА ОСИЁ ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

метеорология ва иқлим бўлимидаги бўш ўринга
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

бўлим мудири — гидрометеорология соҳаси бўйича фан доктори ёки фан номзоди.

ТАНЛОВ МУДДАТИ — ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ ИККИ ҲАФТА.

Ҳужжатлар институт директори номига қуйидаги манзилга юборилсин: 700052, Тошкент шаҳри, Обсерватория кўчаси, 72-уй. Телефон — 35-83-50.

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ
ҲИНДИСТОН ЭЛЧИХОНАСИГА
инглиз, рус, ўзбек тилларини мукаммал биладиган (ҳинду тилини ҳам билса яхши бўларди), **машинкада ёза оладиган ёш ТАРЖИМОН ЙИГИТЛАР ВА ҚИЗЛАР**

КЕРАК

Хоҳловчилардан ўз таржимаи ҳолларини инглиз тилида ёзиб, 15 декабргача қуйидаги манзилдаги элчихонага жўнатишларини сўраймиз: Юнусобод тумани, А. Толстой кўчаси, 3-уй.

ТУРКИЯНИНГ «АЙ-СЕЛЬ» ФИРМАСИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

котиба-машинистка (инглиз тилини биладиган);
таржимон (инглиз тилини биладиган);
пайвандчилар;
автомашиналарни таъмирловчи механиклар;
электрчилар;
автомашиналарни таъмирловчи электрчилар;
автомиксер ҳайдовчилари;
тракторчилар, экскаваторчилар;
минорали кран кранчиси.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 107-уй, «Ғалаба» боғи. Телефонлар: 34-53-82, 34-32-84, 34-41-83.

«АЛТАЙ» РАДИОТЕЛЕФОНИ ТИЗИМИДАН ФОЙДАЛАНАЁТГАН АБОНЕНТЛАР ДИҚҚАТИГА!

Сиз, кўчма алоқа воситаларидан фойдаланиш корхонаси билан
ҚЎШИМЧА ШАРТНОМА ТУЗИШ ОРҚАЛИ
ШАҲАРЛАРАРО ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИДАН ФОЙДАЛАНИШИНГИЗ МУМКИН

КАВКнинг иш тартиби: ҳар куни соат 8.00 дан 17.00 гача.

Дам олиш куни — шанба ва якшанба. Телефонлар: 44-26-37, 44-25-67.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
18, 19 ДЕКАБРЬ СОАТ 12.00 ДА
«1000 АСКАР»
БОБОМЕРОС ҚАДИМИЙ ТУРКИЙ ЖАНГ САНЪАТИНИНГ МОҲИР УСТАСИ
МА—ДЖУ
ЎЗ МАҲОРАТИНИ НАМОЙИШ ЭТАДИ

ХУСУСИЙ ЭЪЛОНЛАР

Кредит (фоиз ҳисобига) пул бераман (ёки сотиб оламан). Телефон: 62-09-04.

Тошкент шаҳар Ҳокими маҳкамасининг халқ таълими Бош бошқармаси ва туман халқ таълими бўлимлари Ҳамза туманидаги 30-болалар уйининг собиқ директори **Иброҳим СУЛТОНОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«Ўзбектелефильм» студияси жамоаси цех бошлиғи Ғайбулла Аъзамқуловга отаси **Абдулла АЪЗАМҚУЛОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзгўштсутсаноати» давлат-акционерлик жамоаси зоотехник лабораторияси бош ҳисобчиси **Роза Маҳмудовна ҚОСИМОВАнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«Узстройтранс» автотранспорт ишлаб чиқариш бирлашмасининг 8-автобазаси жамоаси 8-АТП раҳбари Р. С. Иброҳимовга отаси **Суннат Иброҳимович ИБРОҲИМОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент тижорат техникуми жамоаси ўқитувчи А. Ш. Турсуновга рафиқаси **Олимжон РАМАЗОНОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

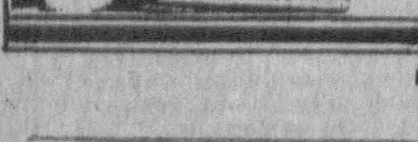

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Ҳажми — 3 босма табоқ. Офсет. Қоғоз бичими А—2
Нашр кўрсаткичи 64690.

Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.40.

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Буюртма Г—692. 17304 нусхада.

1 2 3 4 5 6